MUNTANYA

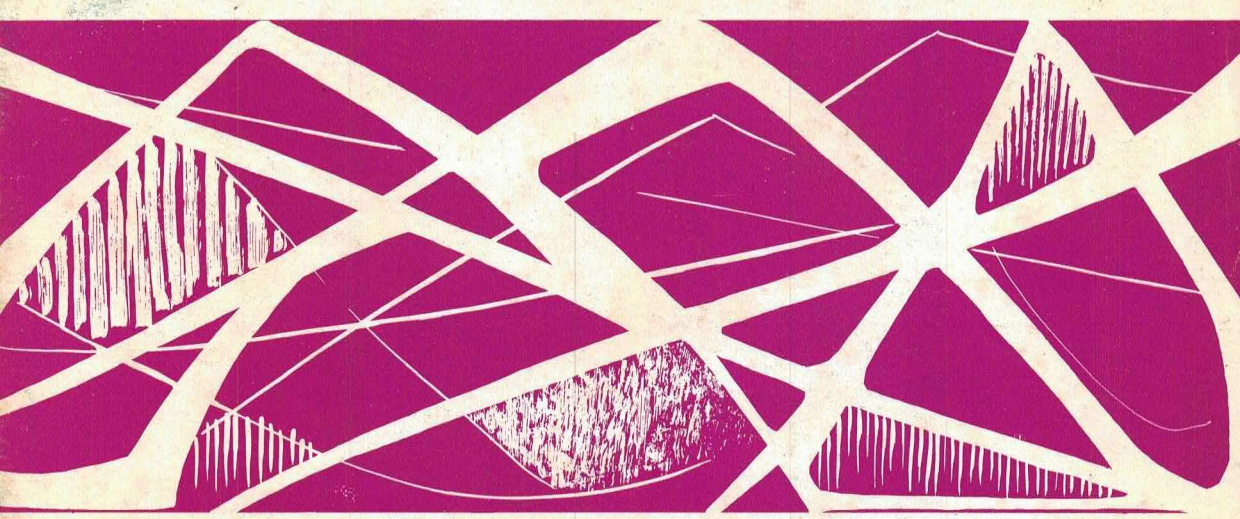

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA 1876

FEBRER 1971

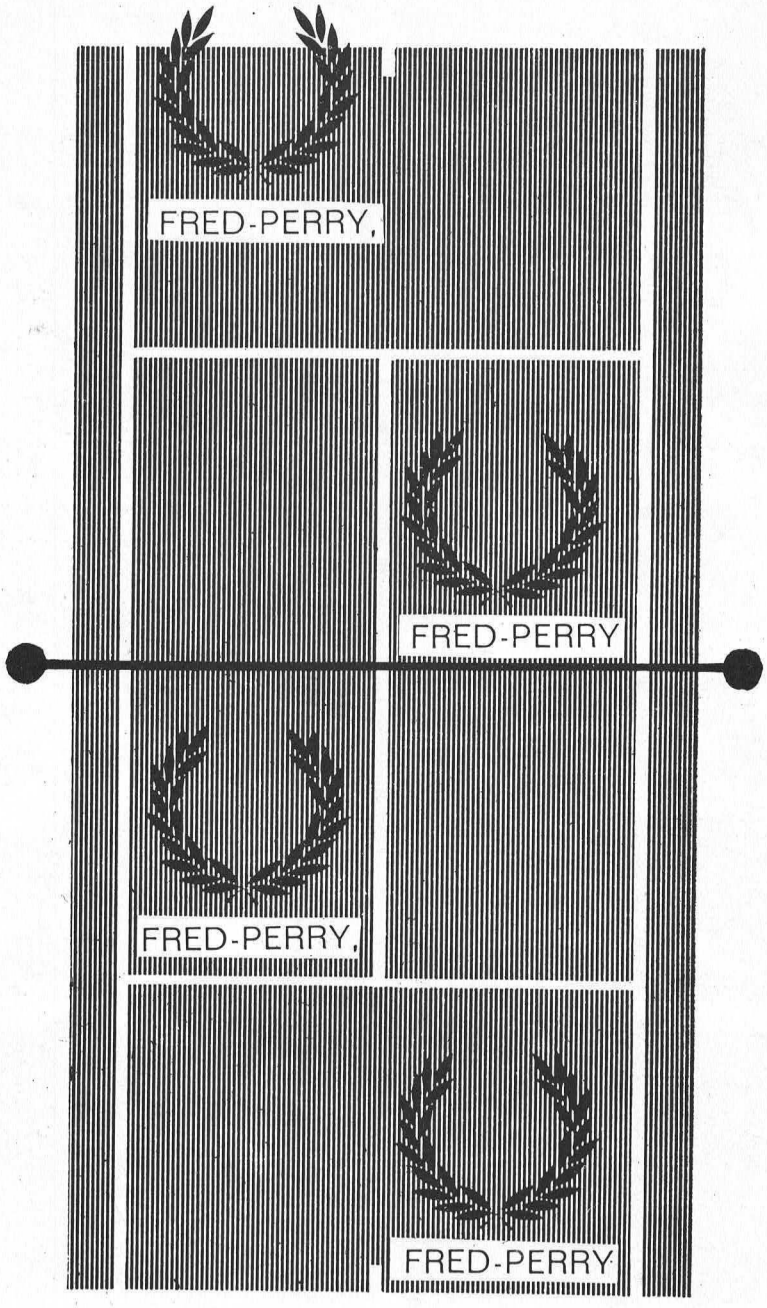

FRED PERRY
SPORTSWEAR

DEPORTES
Wotty
ARAGON, 261 - TEL. 215 18 29
BARCELONA

NOMÉS
PI,16
esports
esplai
pi,16
231 64 34
Tels. 231 64 35
221 28 57
Barcelona - 2

SI ANEU
A PESCAR AMB

Nylon

RHODIA®
CRIN POLYAMIDE

VOSTÈ TRANQUIL

STE. RHODIACETA DE LYON

Representant exclusiu
per Espanya LOMBARD, S. A.
Passeig de Gràcia, 42
BARCELONA (7)

VÈRTEX

EL MUNTANYISME, L'EXCURSIONISME, no és un esport qualsevol.
PER AIXÒ EL MUNTANYISME necessita una Revista que NO sigui, TAMPOC, una revista Qualsevol

VÈRTEX us ofereix:

- informació sobre les activitats excursionistes del nostre país.
- reportatges especials sobre els esdeveniments alpinistes d'arreu del món.
- articles i comentaris sobre tots aquells temes que us interessen: alta muntanya, excursionisme, espeleologia, camping, etcètera,

i també tot allò que té relació amb la cultura nostra.

VÈRTEX és editada per la FEDERACIÓ CATALANA DE MUNTANYISME

VÈRTEX la revista de tots els excursionistes catalans.

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El senyor_____

Adreça_____ núm._____

Població_____ Dte. postal_____

Se subscriu per un any (quatre números) a la revista VÈRTEX, per l'import de 115'- ptes.

Pagament: Barcelona-ciutat: contra rebut a domicili. ☐
Comarques: contra reembossament. ☐

Data_____

Signatura_____

FEDERACIÓ CATALANA DE MUNTANYISME
Rambles, 61 Barcelona-2

MUNTANYA

Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya

ANY XCV Nova època Febrer 1971 Núm. 653

Dipòsit Legal B. 546 - 1953

SUMARI

	Editorial	185
Oleguer Escolà	Es poden protegir les coves?	187
Josep Nuet i Badia	Els lleures	190
	Miscel.lània (protecció de la Natura)	194
	Bibliografia (protecció de la Natura)	195
Francesc Olvera	Expedició del Grup Atlas a Groenlàndia	197
Ramon Galí	Una primera a la paret dels Diables, de Montserrat	209
Josep Girona	Un llibre excepcional	213
	Resultats de proves d'esquí	214
	Crònica del Centre	216
	Crònica	220

Director: Josep Llaudó i Majoral / Consell assessor: Miquel Albert, Jaume Fabrés, Josep M. Gallach, Francesc Gurri, Agustí Jolis / Redacció: August Bernat, Jaume Granell, Albert Jané, Josep Nuet / Publicitat: Lluís Puntis, carrer Bailèn, 151, 6è, 2a, Barcelona (9), tel. 257 59 56 / Subscripció (sis números l'any): 125 ptes., estranger: 150 ptes. / Preu d'aquest exemplar: 25 ptes. / Redacció i administració: Centre Excursionista de Catalunya, carrer de Paradís, 10, Barcelona (2), tel. 232 45 01 - 02 - 03 / Impressió: Suimpa, carrer Indústria, 110, Barcelona (13).

EDITORIAL

La paraula del muntanyenc

Ens mou avui a escriure aquesta editorial el desig de comentar un aspecte molt interessant del caràcter i la personalitat de l'home que estima i viu la muntanya.

L'atracció que ofereix la muntanya als esperits sensibles a la seva bellesa fa alguna cosa més que donar-nos un goig íntim, ja que condiciona la nostra manera d'ésser i d'entendre les coses.

Remarquem ara la virtut de la sinceritat, que ha nascut de la simbiosi d'home i natura, i que es manifesta ferma, clara i concreta com la mateixa muntanya. Som homes de la plana, però en els alts cims sentim, valorem i estimem els aires eterns, i, alhora, renovadors que bufen de tramuntana, gregal o xaloc.

Allí ens sentim més a prop de la veritat i la nostra paraula, que surt d'un cor illusionat, s'expressa amb una sinceritat que a nosaltres mateixos ens admira i ens fa sentir íntimament confortats pel bàlsam d'un veritable i sincer acte de contrició.

El jove rondinaire i l'adult escèptic troben en l'alta muntanya la pau i la sinceritat envers ells mateixos, i aquest do no el volem deixar escapar; ens hi aferrem i en volem donar testimoni en un temps particularment incòmode que no destaca, precisament, per la sinceritat i el valor de la paraula.

En aquest aspecte ens sentim cridats a fer-ne escola, tot proclamant dintre del nostre ambient muntanyenc, els nostres èxits i els nostres fracassos, a valorar la valentia d'una retirada i l'esforç heroic per a complir un deure o mantenir la fermesa d'una paraula donada.

Així admirem com cal la gesta de Cesare Maestri, un home d'una modèlica trajectòria muntanyenca, de reafirmar la veritat i la sinceritat de la seva paraula en la dramàtica primera escalada al Cerro Torre de la Patagònia, l'any 1959.

No desconeixem els dubtes i els recels suscitats a mitja veu quant a la realitat de la seva escalada a un cim que tants escaladors, entre els quals es compten els nostres, han intentat vèncer de nou, escrivint així una gran gesta de l'alpinisme modern, encara que no pogueren reeixir en el seu propòsit. Aquella paraula posada sigil·losament en dubte ha estat defensada pel mateix Maestri, que en la seva lluita per la veritat ha aconseguit de nou l'escalada al Torre, aquesta fabulosa agulla patagònica, que es despullà de les seves nuvolades protectores, per oferir-se de nou a l'home que hi deixà la vida d'un company al seu redós i, al cim, la penyora de la seva paraula.

La muntanya, l'alpinisme, no és solament una tènica, sinó que, a més, és una escola on les illusions i l'esperit d'aventura ens fan viure els moments més sincers i veritables de la nostra existència, i ens permeten de retrobar-nos tal com volem ésser i com voldríem que fos tothom, perquè davant la sinceritat i la formalitat d'una paraula sorgeix el respecte a tota persona i a totes les idees.

Nota informativa. — En compliment del que disposa l'article 21 de la vigent Llei de Premsa i Impremta, donem nota de la composició de l'actual junta directiva del Centre Excursionista de Catalunya: **president,** Josep Ventosa i Palanca; **vice-president,** Josep M. Sala i Alvareda; **tresorer,** Ramon Pujol i Alsina; **comptador,** Josep Abril i Pinell; **secretari primer,** Joan Costa i Costa; **secretari segon,** Frederic Torres i Pedrís; **vocal bibliotecari,** Modest Montlleó i Espasa; **vocal de conservació,** Hermenegild Carreté i Bisbal; **vocal,** Montserrat Puigmal i Serra; **vocal,** Josep M. Colomer i Torrent; **vocal,** Joan Créixams i Sans; **vocal,** Anna Bordonet i Macià.

Barcelona, gener de 1971.

Com a complement del nostre número de desembre darrer, que vam dedicar, amb caràcter monogràfic, a la conservació de la Natura, publiquem encara en el present número tres treballs que no ens va ésser possible d'incloure-hi per falta d'espai: un article sobre la protecció de les coves, d'Oleguer Escolà, un altre sobre els lleures, de Josep Nuet, i una miscel·lània que comprèn diverses notícies sobre aquest tema que està destinat a tenir cada dia més actualitat. Una nota sobre la bibliografia consultada, clou la nostra aportació a l'Any de la Conservació de la Natura.

Es poden protegir les coves?

per **Oleguer Escolà**

Són relativament recents els primers clams contra la destrucció de cavitats subterrànies si exceptuem les queixes provocades per la trencadissa d'estalactites, més velles que la mateixa espeleologia. No ha estat fins fa poc que hem començat a prendre consciència que ha arribat el moment de defensar les coves contra nosaltres mateixos.

Fins no fa pas massa, l'espeleologia era una «cosa» minoritària, que no oferia perill de pol·lució ni de destrucció de cap mena. Però ja hem pogut assistir a una massificació de l'espeleologia que es traeix per les cues davant de les cavitats «clàssiques», la coincidència de tres i quatre sortides de curset a un mateix avenc, els munts de carbur, de papers, de plàstics...

L'espeleòleg ha estat un ésser mal acostumat, que visitava llocs poc freqüentats on abandonar deixalles no tenia cap altra conseqüència que servir d'indicació —a vegades útil— de la seva presència per a exploracions posteriors, Però a poc a poc la bombeta de **flash,** el residu del carbur utilitzat, s'han convertit en desagradables escombraries per llur abundància. I així ha passat amb tot: actualment la denúncia de destrosses, de pol·lucions o d'abusos comesos en cavitats subterrànies és molt freqüent. Va començar amb l'espeleologia i abans amb la indignació d'alguns per la destrossa de concrecions d'algunes coves, la moda més acusada durant el romanticisme de decorar jardins amb estalactites, fins al fet recent d'un judici per robatori de concrecions a la Cova de la Balme (França) i llur comercialització organitzada en gran escala. Va continuar amb els esforços d'E. A. Martel que van fer possible la promulgació d'una llei a França prohibint llençar animals morts als avencs, possiblement una de les lleis que ha sofert i sofreix més violacions. Avui les coves i els avencs tenen dos enemics principals: les urbanitzacions (i en més petita escala les pedreres) i els espeleòlegs i «espeleòlegs». Les urbanitzacions i obres públiques en general obturen l'entrada d'algunes cavitats, en destrueixen d'altres però també és veritat que en descobreixen de noves i, en general, només en alguns casos concrets hauria estat necessari protegir cavitats d'especial interès. Allò que dol és que, moltes vegades, amb un esforç mínim es podia evitar l'obturació definitiva d'una cavitat interessant en algun aspecte; això passa algunes vegades perquè el propietari desconeix totalment l'interès que podia tenir aquell «forat», però la majoria l'avenc és reomplert de manera irreversible per evitar possibles maldecaps: visites d'espeleòlegs, declaració de la cova de lloc pintoresc, etc. El fet greu és que algunes vegades les urbanitzacions, o també les granges de porcs (que, cosa curiosa, són en molts aspectes semblants a les urbanitzacions) utilitzen els avencs com a pous negres i, naturalment, no fan cap bé a les fonts que alimenta l'aigua de l'avenc, o a la capa freàtica que alimenta els mateixos habitants de la urbanització i zones properes; molts espeleòlegs podrien esmentar casos d'aquest tipus.

Formes d'erosió a la cova dels Muricecs, prop de la carretera del Pas de Terradets (Tremp). Les parets de la cova estan totalment cobertes d'inscripcions de noms. ▶

Però el veritable perill de les coves està constituït pels visitants, tant espeleòlegs que arriben als llocs de difícil accés, com els turistes que, allà on arriben, ho desfan tot més a consciència. No cal dir res dels «turistes», responsables de la mutilació d'innombrables coves properes a les poblacions, de fàcil accés, etc., però realment de poca importància general: cal acceptar que hi haurà unes coves «màrtirs» destinades inexorablement al sacrifici, com hi està condemnat més o menys exhaustivament tot bosc massa proper a una ciutat. Potser en aquest aspecte els casos de destrucció més greu —almenys pel que fa a la biospeleologia— són els de les coves habilitades pel turisme en què s'elimina de manera radical tot tipus de vida cavernícola.

Més greu és, però, el cas dels espeleòlegs. Tant els espeleòlegs ocasionals i no tan ocasionals que trenquen estalactites, pinten noms a les parets i llencen el carbur vell als llocs més visibles, com l'èlite dels espeleòlegs, responsables de les acumulacions d'aliments i restes de material als camps subterranis dels avencs gegants, especialment la Pedra de Sant Martí i el Berger,

És de preveure que aquests fets s'aniràn agreujant en progressió geomètrica, seguint el creixement del nombre d'espeleòlegs i és utòpic pensar que una cova molt visitada es pugui assemblar massa a una altra de poc freqüentada. El nombre de coves «clàssiques» anirà augmentant i serà útil efectuar de tant en tant una visita a una d'aquestes per seguir-ne l'evolució i preveure el possible estat en què quedaran més coves cada vegada. Així comprovarem que a la Cova del Manel les cues per entrar són cada vegada més llargues, a l'Avenc del Llest cada dia coincideixen més sortides de curset i que a l'Avenc de l'Esquerrà la morfologia predominant es va convertint en la produïda per les granotes de fibres acríliques en fregar la roca i la fricció de les escales metàl·liques. Els sediments d'origen espeleològic comencen a formar els primers nivells a la base de cada pou i com que fins ara els espeleòlegs són gent poc donada a escriure, potser d'aquí a cinquanta anys uns nous arqueòlegs consideraran aquestes restes com d'un gran valor històric...

Trobar solucions a aquests problemes, i a d'altres, no és difícil, però són sempre solucions a llarg termini, que molts consideren utòpiques i que en el fons van a buscar totes una presa de consciència, un augment del nivell «cultural» en els possibles destructors de coves. Però la major part de les solucions proposades són prohibicions que no tenen mai gens d'eficàcia (si no provoquen efectes contraproduents) o posicions curiosíssimes dels qui per una banda voldrien que les coves es mantinguessin com si l'home no existís però per altra banda demanen una tècnica i un material d'exploració cada dia més perfecte que faciliti llur accés i també el de molts altres, i fan tots els possibles perquè el seu país sigui el d'una espeleologia més multitudinària.

No obstant això, una vegada acceptat que no hi ha més remei que sacrificar unes quantes clàssiques devorades pels espeleòlegs i uns quants massisos kàrstics menjats per les urbanitzacions i després les ciutats, creiem que es poden fer moltes coses per a salvar una part d'allò que, almenys avui, pensem que val la pena de conservar.

Per exemple la National Speleological Society (E.U.) va publicar la seva opinió sobre la matèria de la manera següent:

Per a la conservació de les coves

«La National Speleological Society dels E.U. creu: Que les coves tenen un valor únicament científic, recreatiu i escènic; que aquests valors estan compromesos per la poca cura i el vandalisme intencionat; que aquests valors una vegada perduts no poden ser recuperats i la responsabilitat per a protegir les coves han de prendre-la sobre si mateixos els qui les estudien i en gaudeixen.

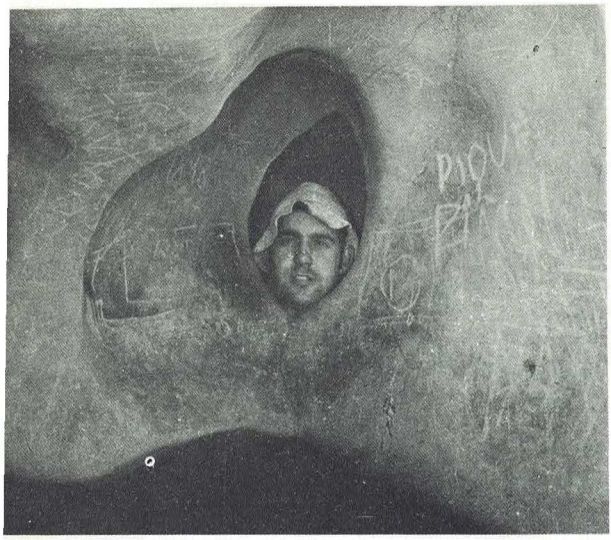

foto: R. Sitjà

D'acord amb això, la intenció de la Society és la de treballar d'una manera realista vers la conservació de les cavitats mitjançant programes efectius per a: L'estímul de la pròpia disciplina entre els espeleòlegs; l'educació i l'estudi de les causes dels mals produïts a les coves i els sistemes per a evitar-los i projectes especials, incloent la cooperació amb altres grups similars dedicats a la conservació de zones naturals.

I s'especifica: Que tot contingut en una cavitat —formació, vida i estructura— és important per al seu gaudiment i interpretació. Per això durant les exploracions espeleològiques cal deixar la cova tal com es va trobar. S'ha de procurar per tots els mitjans eliminar les deixalles; limitar els senyals als mínims i més petits possibles, indispensables per al reconeixement, i especialment tenir una cura extrema a no trencar ni embrutar concrecions encara que sigui de manera accidental, entorpir el desenvolupament de formes de vida o augmentar innecessàriament el nombre de camins que desfigurin la planta.

La col·lecció científica és professional, selectiva i mínima. La recol·lecció de material mineral o biològic a efectes de mostra, àdhuc quan es tracta de trossos trencats o d'exemplars morts no està mai justificada, ja que anima d'altres a recol·lectar i destruir allò interessant de la cova.

La societat ajuda projectes tals com: Establir sistemes de protecció per a les cavitats, col·locar reixes a l'entrada quan això sigui apropiat, oposar-se a la venda de restes espeleològiques, ajudant qualsevol mesura efectiva de protecció, netejant i restaurant les cavitats que hagin estat objecte d'abusos, cooperant amb els propietaris particulars de coves facilitant-los-en informes, ajudant-los a protegir-les i compensant la deterioració que s'hagi pogut produir, i influint en els propietaris de coves turístiques per a aprofitar l'oportunitat d'ajudar el públic a entendre-les i fer-li conèixer la importància de llur conservació.

Per tant, considerant que hi ha motius per a creure que la publicació de la situació de les cavitats pot conduir al vandalisme abans que s'hagi establert una protecció adequada, la societat s'oposa a aquesta publicació.

És deure de cada membre de la societat assumir la responsabilitat personal de difondre i propagar el coneixement del problema de la conservació de les coves a cada visitant potencial d'aquestes. Sense això, el valor i la bellesa de moltes coves desapareixeran aviat del món en què vivim.»

Potser seria convenient que, almenys en els estatuts de les societats espeleològiques, figurés explícitament una norma d'actuació en aquest aspecte, com per exemple hi és en el reglament de la secció d'espeleologia del Centre:

«Art. 2, m) Tindrà compte de manera especial de la protecció de les cavitats subterrànies contra la destrucció i el vandalisme humans així con l'alteració i l'equilibri naturals dintre d'elles deguda a les restes de tota mena introduïdes i abandonades pels mateixos espeleòlegs. L'exploració ideal serà la que deixi la cavitat exactament en el mateix estat i condicions en què es trobava abans d'ésser explorada. Els membres de l'ERE procuraran corregir les alteracions d'aquest ordre natural que ja haguessin pogut produir d'altres en una cavitat per ells visitada.»

Els lleures

per **Josep Nuet Badia**

Des de fa molts anys la naturalesa verge ha atret una sèrie de persones —no gaires— als seus dominis. Des de sempre ha ofert un medi propici perquè tota persona hi trobés un lloc adequat al seu creixement integral, a la seva maduració com a persona, ha satisfet moltes necessitats que eren indispensables per al seu acabament i ha contribuït enormement a centrar-la en el seu temps i el seu espai. L'interès que despertava el seu coneixement era completament minoritari i és aquí quan pensem en l'excursionisme, que de ja fa una centúria s'ha dedicat amb interès i respecte al coneixement d'aquesta natura i al conqueriment dels seus llocs més difícils i pregons.

La natura ha estat sempre un medi favorable per a la formació de la totalitat de la persona. Cal recordar que l'escoltisme o les colònies de vacances i'han fet camp del seu treball amb infants i jovent, portant a terme una educació integral (física, psíquica, social i espiritual) a base de l'esplai compartit entre companys dins d'aquesta naturalesa verge.

L'esplai que es duia a terme, fa uns quants anys arreu, no oferia cap problema ja que eren relativamente poques les persones i tenien una consciència més o menys evolucionada de la natura i de les seves lleis. Ara no, és un fet ben observat per tothom que quan arriba un fi de setmana o les vacances, una immensa majoria de la gent de la ciutat surt en massa fora, a la muntanya, al camp, al mar. Van a descansar, a recuperar-se físicament i psíquicament.

Aquest fenomen és força recent, ha estat motivat —segons sembla— per una conjunció de fets, i alhora per un canvi en la forma de ser de la gent. La tecnificació ha dut una sèrie de conseqüències com: Una reducció de les hores de treball, alhora que una major producció per a poder respondre a una demanda cada vegada més gran, per part d'una societat que gaudeix de l'augment de l'estandard de vida i cada vegada més es lliura al «joc» del consum. La despoblació ha fet créixer les ciutats d'una manera monstruosa amb tot el que això presuposa: sorolls, poc espai, presses, gent i més gent. Tot això ha creat dins el ciutadà la necessitat —que moltes vegades només és mimetisme— de sortir a fora. L'augment dels mitjans de transport públic (carreteres, trens, autobusos) ha permès que una quantitat considerable de gent es traslladés a fora. L'accés econòmic de moltes persones al cotxe ha estat un dels darrers fenòmens que hem observat, ja que el sol fet de tenir un cotxe ha bolcat una quantitat considerable de gent fora de la ciutat.

Segons el que es pot preveure els esplais aniran en augment, en durada i en persones que en gaudeixin.

El problema important que presenten avui els lleures és essencialment el d'ésser una necessitat inexcusable —cada vegada ho serà més— i de caràcter massiu, la qual cosa presenta una sèrie de qüestions a resoldre tan importants com: equipaments, protecció de la natura, i educació del públic.

Generalment, no és suficient definir una bona política d'arranjament turístic per a protegir la natura, sinó que és imprescindible que la qualitat dels equipaments sigui a la mesura d'aquesta política.

No podem ignorar les degradacions de tots tipus que comporten els equipaments turístics: degradacions forestals, prats malmesos, incendis i encara més el parcellament excessiu, certs modes d'explotació agrícola inadequades i sobretot la inestabilitat en què s'estableix el grup humà influït per les fluctuacions de la moda i la publicitat.

Hi ha, a més, un factor de degradació que anomenem «l'erosió turística». Les seves conseqüències són greus i acumulatives, però no gaire perceptibles quan no es té una consciència una mica clara del problema. Per a tornar una zona amb aquest factor de degradació a la situació anterior, cal esmerçar-hi molts esforços en operacions de restauració.

-Mira, pare, una flor!

L'erosió turística és la resultant de la mateixa activitat turística: deixalles (els vidres i els plàstics no desapareixen), vehicles abandonats, masses de gent en llocs de calma i solitud, aquestes masses són les que contribueixen a la regressió de la fauna (caçadors furtius, caceres en època de veda) i moltes vegades es produeix l'extinció de biòtops testimoni. També la degradació de la vegetació i el sòl pervé d'un vandalisme més o menys conscient o una recollecció exhaustiva que extingeix espècies rares (la flor de neu i d'altres). Les masses de gent amb el seu trepig no permeten el desenvolupament de la vegetació i els prats. La degradació de la vegetació porta aparellada la del sòl en faltar-li el suport de les arrels per mantenir-se fixat al terreny. Hi contribueixen també la munió de motoristes practicants del trial i molts mals boletaires que remouen la capa més rica d'humus, fent destrosses que són greus i no ho semblem. Desgraciadament, les «erosions» es deixen sentir arreu: platges, vores de llacs, rius, prats, boscos, camps, muntanyes, ciutats i pobles.

És inexcusable de defensar i de protegir el paisatge com a conjunt harmònic de diversos factors, molts dels quals queden amagats als ulls de molta gent, com ara: la configuració del terreny i les seves variacions, els tipus de vegetació existents, els colors dominants que el caracteritzen, i, moltes vegades, l'empremta de l'home, del pagès que al llarg de generacions i de segles hi ha treballat, deixant-hi el seu testimoni.

Com a mostra d'equipament ben fet amb un alt grau de protecció del medi, és interessant de veure aquesta experiència realitzada a França i de la qual fem un esbós com a exemple ilustratiu de com s'han resolt uns problemes que també tenim al nostre país.

El poblet de vacances és una solució original a les vacances familiars i en general al turisme social.

Està construït en un marc natural triat per la seva qualitat, però prop (2-3 Km.) d'una aglomeració (un poble). Es compon d'una sèrie de pavellons que acullen una família cada un, disposats al voltant dels edificis collectius (restaurant, sales de jocs, reunió, lectura i alguna vegada la piscina) tot formant un llogaret.

L'organització és gestionada per organismes de fi no lucratiu (V.V.F. i O.C.C.A.J.) que asseguren una animació permanent adaptada a les diferents edats dels membres de les famílies. El finançament es fa a base d'un **forfait** tot comprès. Avantatges que presenta:

— Poc ocupament d'espai, serveis i equipaments d'esplai concentrats (50 llits per Ha.).
— Bona protecció del medi, arquitectura adequada i de qualitat que per les seves dimensions (250-500 llits per poblet) s'insereix perfectament en el medi.
— La proximitat d'un poble permet el su-

port econòmic i de serveis: metge, taller mecànic, correu, banca, botigues.
— Els efectes econòmics sobre el poble també són importants, ja que permeten crear nous llocs de treball (8-10 per 100 llits) la meitat dels quals són permanents.
— Llibertat de poder cada u realitzar els seus interessos de tipus cultural i d'esplai.
— Permet en el ciutadà, sense anar-se'n a un lloc inhòspit, trobar en un ambient civilitzat, la tranquil·litat i serenor que busca, alhora que estar en un lloc confortable i tenir un contacte humà amb els altres sempre enriquidor, tant a escala individual com familiar.
— També el paper d'uns animadors, assegura el manteniment de l'interès per la descoberta del medi circumdant, medi natural o rural a través del contacte directe amb tot el que els envolta, de manera que s'estableixi un corrent d'enriquiment per a tothom, tant per als estiuejants com per als pagesos.

El poblet de vacances sembla ésser una bona fórmula de turisme integrat, que ofereix molts avantatges en els aspectes de consum d'espai, protecció del medi, conservació dels paisatges i expansió de la persona.

A casa nostra fóra interessant que es pogués promoure aquesta idea a base de portar-la a terme en alguns dels molts pobles abandonats que hi ha a moltes contrades realment boniques de la nostra terra.

A part de tenir inconvenients, aquest tipus de poblament de vacances permetria que molts pobles que s'enrunen tornessin a reviure i també probablement seria un factor que faria renovar la seva economia, contribuint així al millorament del nivell de vida, que aturaria la fugida cap a les ciutats dels seus habitants.

* * *

Tot projecte d'arranjament del medi per als esplais, és sobre el paper una cosa molt bonica i molt ben feta, els problemes i les dificultats generalment vénen després. És realment lamentable que moltes coses importants no es fan o es fan malament a causa d'interessos, especulacions, i altres coses que no són pròpies de persones filles del país, ja que en lloc de respectar-lo i millorar-lo, el degraden a canvi d'un benefici personal, privant els altres d'un patrimoni que és públic.

L'equipament turístic caldrà fer-lo en un lloc on existeixi un centre d'interès i les seves dimensions seran proporcionades a la capacitat d'acolliment del lloc.

El disseny arquitectònic s'hauria de fondre harmònicament amb el relleu, la vegetació i els colors. Cal bandejar d'un cop tota exhibició d'arquitectura que no quedi perfectament adaptada al medi a què va destinada. També cal que tota unitat turística d'esplais (centre d'esquí, estació d'alta muntanya, zona de vacances familiars) tingui un manteniment assegurat, ja que la degradació de l'arranjament també degrada els voltants.

Quant a la conservació de zones en estat salvatge o en una explotació regulada que mantingui un equilibri ecològic, és coneguda la labor que arreu es fa amb la creació de parcs naturals, reserves de caça i pesca i altres modalitats de protecció directa o indirecta. S'ha de fer el que es pugui perquè cada dia siguin més els llocs protegits de debò.

Uns dels punts principals perquè la conservació de la natura sigui un fet més que una esperança, rau en l'educació de la consciència pública i en l'acció eficaç dels poders locals (a escala nacional i escala local) protegint, fomentant i ajudant tota acció positiva, dictant lleis i fent-les complir. Un públic educat en aquest sentit és la millor col·laboració a tot programa oficial de protecció.

Caldria fer una promoció educativa començant per les escoles, incloent la protecció i la conservació de la natura a l'es-

tudi de les ciències, no com un afegitó, sinó com una orientació general de la ciència. També per la premsa, la radio i la televisió caldria sensibilitzar la gent anònima sobre aquest problema donant, sobretot, normes en un sentit positiu, més que no pas dient: «no feu això, no feu allò, no heu de fer aquesta altra cosa».

Mirant una mica les realitats, sembla molt difícil de poder resoldre satisfactòriament, a casa nostra, el problema de la protecció i conservació de la natura, d'una manera una mica ràpida. Hi ha una gran quantitat de gent que actua en aquest camp, per raó de la seva professió, que no té cap idea de res i, naturalment, fa les coses mal fetes per ignorància, per interessos, ja que cal pensar que la protecció de la natura des del punt de vista materialista és una cosa per fer-la els romàntics.

Nosaltres, que ens sentim responsables de dur endavant l'esperit de l'autèntic excursionisme, cal que ho tinguem ben present, cal que siguem els primers que hi reflexionem i que actuem dretament, com a mínim, per a exemple i testimoni dels altres, no fos cas que pensant-nos ésser els «bons», fóssim els primers a faltar a l'actitud que prediquem.

ADENA (Asociación para la defensa de la Naturaleza) és un organisme fundat el juliol de l'any 1968. L'objecte del seu treball, segons llegim en els seus estatuts és: Promoure, fomentar i assegurar tant a Espanya com a l'estranger, la conservació de la fauna i de la flora, dels paisatges, de les aigües, dels sòls i de tots els altres recursos naturals. Aplegar diners amb destinació a aquests fins. Oferir la seva collaboració als organismes públics i privats que persegueixin els mateixos fins. Collaborar en l'acció empresa per la Fundació de dret suís (The World Wildlife Fund o Fons Mundial per la Naturalesa) que té la seu a Zuric.

ADENA està asociada al WWF, com també ho estan diferents organismes d'Anglaterra, Estats Units, Suïssa, Països Baixos, Alemanya, Àustria, Bèlgica, Itàlia, França, Canadà i Sud-Àfrica.

El WWF es va fundar la tardor de l'any 1961 a partir de la necessitat de portar a terme dues de les responsabilitats més importats de la UINC: la propagació d'una consciència de conservació de la natura i la mobilització dels mitjans necessaris per tal de realitzar els projectes de conservació més urgents arreu del món. Les motivacions del WWF estan basades en la convicció que la Humanitat és responsable del món que se li ha confiat. Hi ha raons ètiques, estètiques, científiques i econòmiques perquè, mitjançant una administració acurada del nostre patrimoni natural, pugui ser transmès en tota la seva integritat a les generacions vinents.

Les realitzacions d'ADENA i WWF a Espanya són diverses: compra de 3000 Ha. per a l'estació biològica de Doñana, menjadora d'aus de presa a Monreal (Navarra), recuperació de les darreres gaseles Dama-Dama del Sahara, edició de 10 «posters» de tipus didàctic sobre els animals amenaçats d'extinció, gestions per la conservació de l'Albufera de València, publicació d'un opuscle sobre el tracte i protecció de les aus de presa a Mallorca.

A la primera Conferència Mundial de Parcs Nacionals que es va celebrar l'any 1962 a Seatlle (E.U.) fou tema important la creació de parcs i reserves naturals submarines per tal de defensar zones d'importància especial, de la incidència humana.

També es veia necessària l'elaboració d'un inventari biològic que permetria el coneixement de la situació ecològica del sistema afectat per la protecció i que serviria per a comprovar i estudiar les variacions produïdes per la reploblació biològica de la zona.

D'acord amb aquestes línies internacionals el Departament d'Activitats Científiques de la Federació Espanyola d'Activitats Subaquàtiques ha realizat un projecte per a la creació d'un parc submarí a les Illes Medes a la Costa Brava.

La reserva afectaria totes les illes (Meda gran, Meda xica, i els altres illots) i una zona de mar en forma de rectangle d'una milla de costat. També es reservaria un espai de costa prop. de l'Estartit a Punta Guixera.

El pla preveu l'establiment de la reserva submarina —que alhora serviria per a repoblar els voltants— la investigació biològica, la creació d'un parc nacional submarí, a més de la construcció d'un moll, treballs d'il·luminació submarina i una escola internacional d'escafandrisme, entre d'altres.

El pla pensa també en l'aspecte social dels pescadors de l'Estartit, en privar-los la pesca a la zona de les Medes rica en peixos i també en la promoció turística de l'Estartit i la platja de Pals. En la finançació podrien collaborar el Ministeri d'Educació i Ciència i organismes internacionals (UNESCO, F.A.O., C.O.I.).

«La Vanguardia»
Barcelona, 26-28 agost 1970

1. Pigot garser
2. Mallerenga petita
3. Mallerenga emplomallada
4. Pit-roig
5. Raspinell
6. Pica-soques
7. Mallerenga blava.

El Servei de Plagues Forestal de la «Dirección General de Montes, Caza y Pesca Fluvial» del Ministeri d'Agricultura, ha dut a terme una campanya de protecció dels ocells insectívors.

Aquesta campanya ha esta orientada a la col·locació de nius artificials en boscos de pi roig i pi pinyoner, així com als alzinars i suredes. En algunes pollancredes també n'han col·locat en pla experimental.

Aquesta campanya també enclou estudis sobre el comportament i la bioecologia dels ocells que es vol protegir, i l'obtenció de dades sobre la nidificació i la cria en els nous nius.

A la fi de l'any 1969 hi havia installats 61.890 nius artificials repartits per tot Espanya, especialment en els anomenats «Montes de Utilidad Pública».

Es volen protegir ocells com ara el pigot garser, el raspinell, el pit-roig, el picasoques, les mallerengues, el mastegatatxes, la cotxa fumada, facilitant-los un ambient propici per a la reproducció i la cria en els boscos que per la degradació que pateixen no ofereixen aquestes condicions que aporta el niu artificial.

«Protección a las aves insectívoras mediante nidos artificiales». Pedro Ceballos Enginyer de Monts del Servei de Plagues Forestals.

Bibliografia

Conférence Européenne sur la Conservation de la Nature. Conseil de l'Europe. «Année Européenne de la Conservation de la Nature, 1970».
(Aquestes comunicacions comprenen tres temes bàsics per a la conservació de la Naturalesa: aglomeracions urbanes, indústria, agricultura i boscos, i lleures, sota el títol general: «L'aménagement de l'environnement naturel dans l'Europe de demain».)

Aquesta documentació es pot consultar a la biblioteca del Centre.

Rapport de l'Autriche, CCN-A (69) 1.
Rapport de la Belgique, CCN-B (69) 2.
Rapport de Chypre, CCN-CY (69) 3.
Rapport de Danemark, CCN-DK (69) 4.
Rapport de la République Fédérale d'Allemagne, CCN-D (69) 5.
Rapport de la France, CCN-F (69) 6.
Rapport de la Grèce, CCN-GR (69) 7.

Rapport de l'Irlande, CCN-IRL (69) 9.
Rapport de l'Italie, CCN-I (69) 10.
Rapport de Malte, CCN-GBY (69) 12.
Rapport de Norvège, CCN-N (69) 14.
Rapport de la Suède, CCN-S (69) 15.
Rapport de la Suisse, CCN-CH (69) 16.
Rapport de Finlande, CCN-SF (69) 19.
Rapport de l'Organisation des Nations Unies pour l'Alimentation et l'Agriculture (FAO), CCN-FAO (69) 31.
Rapport de l'Organisation Mondiale de la Santé (OMS), CCN-ECE (69) 33.
Rapport de la Commission Economique pour l'Europe des Nations Unies, CCN - ECE (69) 34.
Rapport du Bureau International du Travail, CCN-ILO (69) 37.
Rapport de la Confédération Européenne de l'Agriculture, CCN-CEA (69) 38.
Rapport du Conseil International de la Chasse, CCN-HUNTING (69) 40.
Rapport du Conseil International pour la Protection des Oiseaux, CCN-ICBP (69) 41.
Rapport du Fonds Mondial pour la Protection de la Nature (WWF), CCN-WWF (69) 42.
Rapport du Bureau Mondial du Scoutisme, CCN-SCS (69) 43.
Rapport de Lichtenstein, CCN-LF (69) 23.
Rapport sur le rôle des Pouvoirs Locaux, CCN-LOC (69) 22.
Rapport de l'Union Internationale pour la Conservation de la Nature et de ses Ressources (UICN), CCN-UICN (69) 44.

(En aquest rapport hi ha una interessant llista amb els vint-i-vuit títols publicats per aquesta entitat internacional independent. La UICN publica un butlletí trimestral en francès i en anglès, tractant els problemes actuals de la conservació de la naturalesa, d'interès internacional i, al mateix temps, publica una memòria amb les activitats desplegades durant l'any. Recomana dos llibres que han aportat nous punts de vista als tècnics en la construcció de la natura: **Man's role in changing the face of the earth,** Thomas, 1954, i **The future environnement of North America,** Darling & Milton, 1966.)

Projet de Carte Comunale Européenne de Protection de la Nature, CPL/P/Am (7) 15, i **Rôle des Pouvoirs Locaux dans le domaine de la Sauvegarde de la Nature et des Ressources naturelles,** CPL/P/Am (7) 18, del «Groupe de travail pour l'aménagement du territoire et les problemes regionaux».

El «Conseil de l'Europe» ha muntat el «Centre Européen d'Information pour la Conservation de la Nature», a Estrasburg. Aquest Centre, l'octubre d'aquest passat any 1970, ha editat una relació de tots els documents que ha anat publicant, titulada «Documents du Conseil de l'Europe sur l'Environnement».

També edita des de l'any 1968 «Naturope», Bulletin du Centre européen d'Information pour la Conservation de la Nature (quatre números cada any).

També tenim notícia d'altres revistes franceses com:

«Problemes politiques et sociaux», n.º 39, 25 setembre 1970, **La lutte contre la pollution, L'homme et son milieu naturel** (n.º 8, 20 febrer 1970). **Mise en valeur et protection de la nature en URSS** (n.º 9, 27 febrer 1970), **La politique de l'environnement aux Etats-Unis** (n.º 17, 2 abril 1970).

«Revue 2000», **L'environnement,** n.º 15, gener 1970, i **Un premier programme pour l'environnement,** n.º 17, juliol-agost 1970.

Aquestes revistes es poden trobar a: «La Documentation Française», 31, quai Voltaire, Paris 7me.

Naturchute und Landschaftsspflege chren Beziehungen zu Lan-und Forsfurwirtschaft (Protecció de la Naturalesa i del paisatge i les seves relacions amb l'agricultura i la silvicultura). Werner Pevetz, enginyer. Wien, 1968. «Agranwirtschaftliches für Lan-und Fostwirtschaftliches».

La polución atmosférica, P. Chovin i A. Roussel. «¿Qué sé?», Oikos-tau. Barcelona, 1970.

Articles periodístics a «La Vanguardia», de Barcelona: 1 d'abril, 15 d'abril, 24 d'abril i 29 d'abril de 1970.

Aquest diari també ha publicat d'altres articles relacionats amb la conservació de la naturalesa i els paisatges.

«Algo». Revista de divulgació científica, tècnica i cultural, 2.ª quinzena d'agost 1970.

Expedició del Grup Atlas a Groenlàndia

per **Francesc Olvera**

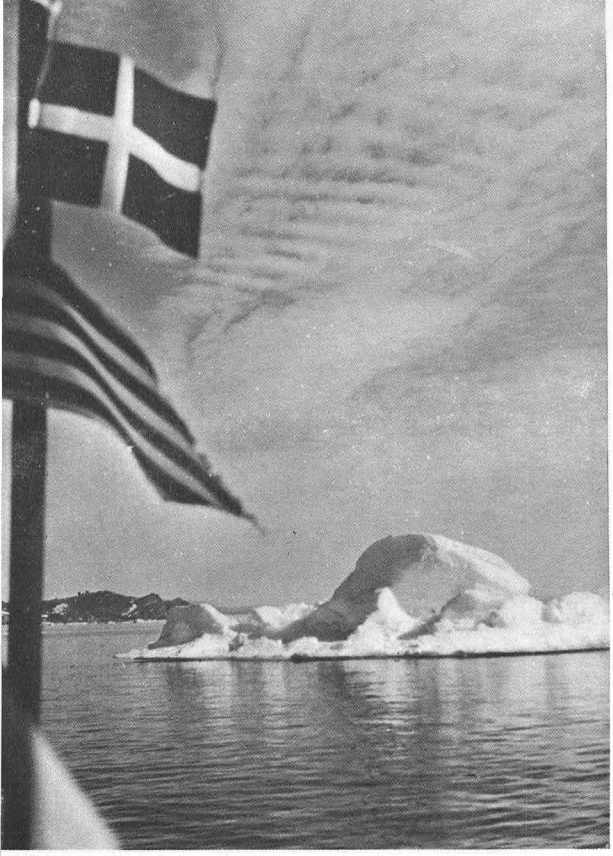

foto: Grup Atlas

De l'anada del Centre a les muntanyes del Marroc, l'any 1966, i més concretament de la comissió que va gestionar tots els treballs de l'expedició, va néixer el grup Atlas, el qual es va imposar, com a missió, de realitzar periòdicament, i amb un sentit de continuïtat, viatges d'estudi i esportius alhora arreu del món. Després dels que es van dur a terme a Finlàndia, a Grècia i a Turquia, l'estiu darrer el grup n'ha realitzat un a Groenlàndia.

En el transcurs d'aquests viatges es procura recollir tot el material que es considera interessant, el qual, després, es posa en mans dels diversos especialistes perquè l'estudiïn i en treguin conclusions. I així, amb aquest sistema pràctic, els mateixos elements del grup, ens hem anat fent amb un bagatge de coneixements sobre diverses matèries: Geologia, Biologia, etcètera.

El grup té ja al seu haver els seus viatges a Finlàndia, a Grècia i a Turquia. L'estiu passat, després de nombrosos estudis i treballs d'informació, per als quals vam poder comptar amb la col·laboració de les diverses seccions de la casa, especialment de la Biblioteca, durant el mes d'agost hem dut a terme un viatge a Groenlàndia, en el qual han participat els següents elements: Josep M. Biosca, Salvador Franco i Francesc Olvera. Les tasques específiques assignades a cadascú —bé que a l'hora de la veritat tots han hagut de fer de tot— són les següents: Biosca: navegació, cinema i cartografia; Franco: fotografia i traducció, Olvera: alimentació, diari, cuina i cartografia.

L'anada

Vam sortir de Barcelona —de la plaça de Sant Jaume, exactament, on van venir molts amics a dir-nos adéu— amb cotxe fins a París. Bé que el material pesat havia estat embarcat prèviament amb destinació al port d'Angmagssalik, a Groenlàndia, via Copenhaguen, al nostre cotxe no hi cabia ni un clau més. A París, a l'aeròdrom de Le Bourget, vam agafar l'avió que ens va dur a Luxemburg, on vam haver de fer escala. Luxemburg ens va causar una desagradable sorpresa per la formidable i insospitada desorganització que regnava a

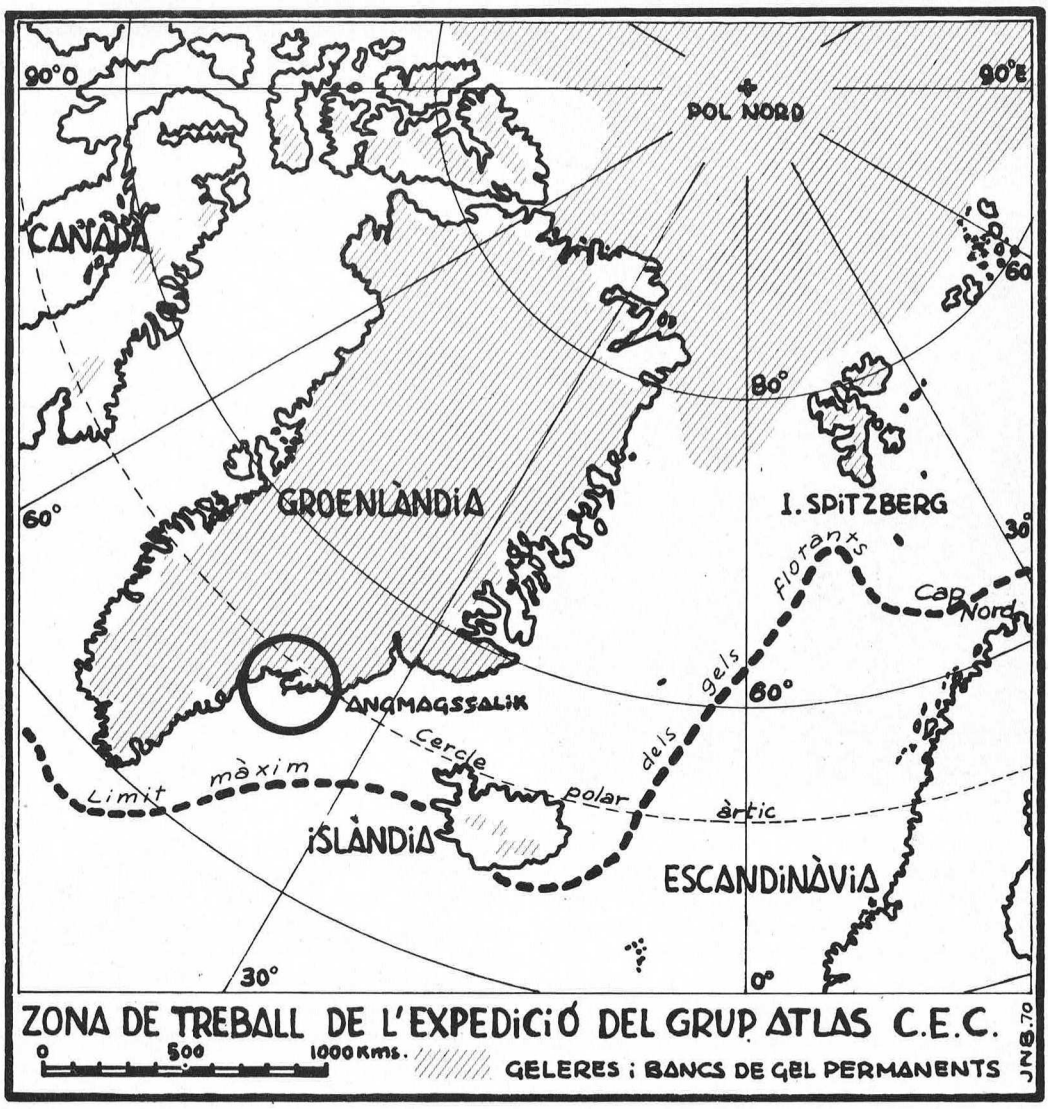

tots els serveis de l'aeròdrom. Després de moltes angúnies i peripècies ens vam instal·lar al DC8 que cobreix la línia Luxemburg-Nova York, amb escala a Keflavik, aeroport internacional de Reykjavik, la capital d'Islàndia, on vam baixar nosaltres. Abans, tenim ocasió d'adonar-nos que el terreny és totalment volcànic, sense gens de vegetació, pla i torturat per esquerdes i antics rius de lava. Plou i això afegeix, encara, una nota de tristor al paisatge.

A la duana, on ens atenen molt amablement, un oficial de policia ens diu que els hem de deixar els fusells, que no podem dur per Islàndia, però que ells mateixos s'encarregaran de fer-los arribar a l'altre aeroport on hem d'agafar l'avió de Groenlàndia. Un autobús ens trasllada a Raykjavik, a l'estació terminal. Després, un taxi, ens duu al centre de la ciutat, on ens allotgem en un hotel. Continua plovent. Sortim a fer un volt, just pel goig d'estirar les cames, car a les nou del vespre no es veu ni una ànima pel carrer.

Molt ben impressionats per l'amabilitat i l'ordre que trobem al nostre pas, l'endemà al matí anem a l'altre aeroport, on hem d'agafar l'avió que ens ha de dur a Groenlàndia, concretament a l'illa de Kulusuk, a la costa est. Ens tornen els fusells mentre donem un cop d'ull als nostres companys de viatge: la majoria són senyores americanes, més aviat de certa edat, vestides pintorescament, que parlen molt i

Els nens esquimals, a l'arribada de l'avió, intentaven d'obtenir una llaminadura amb què eren obsequiats els viatgers, a canvi de deixar-se fotografiar. ▼

es deleixen per enviar postals. L'avió surt amb puntualitat i al cap d'una hora i mitja ja podem veure la barrera de glaç, signe evident de la proximitat de terra.

Les primeres muntanyes es dibuixen a l'horitzó. La seva visió ens emociona, perquè és com la retrobada amb un vell amic. El mar, d'un color blau negrós, contrasta cada cop més amb la profusió d'icebergs, fruit de les geleres que solquen les muntanyes de cims agressius i carenes allargassades. La costa que sobrevolem, trencada i martiritzada, ens fa pensar en la cruesa de l'hivern. Fa sol. Passa algun núvol que, lluny d'inquietar-nos, dóna una nota de color contrastant al panorama.

L'illa de Kulusuk és molt gran. Fins i tot vista de l'avió estant, apareix de grans proporcions. Ens diuen per l'altaveu que farem una passada sobre Angmagssalik. La població està assentada dintre un fiord en forma d'olla. Aquesta passada fou espectacular de debò. L'avió va pujar de sobte, i tot seguit es va deixar caure com un ocell ferit entre les parets d'un cercle de muntanyes. Molts dels passatgers es van posar a cridar i nosaltres vam tenir feina a subjectar el nostre bagatge. Al cap de poc, preníem terra a la pista de Kulusuk que, curta i polsosa, va posar de nou a prova la traça del comandant de l'avió. Tot seguit d'arribar, ens espera una nota simpàtica: a l'escala mateix de l'avió, cada passatger rep una taronja i un refresc. Un estol de quitxalla esquimal intenten d'aconseguir aquestes llaminadures a canvi de deixar-se fotografiar. Però no són gens pesats, sinó, al contrari, molt simpàtics.

Els passatgers, que participen en una excursió organitzada d'un dia a Groenlàndia, se'n van a visitar el poblet de Kap-Dan, no massa contents de recórrer a peu els quatre quilòmetres que el separen de l'aeroport, on els espera l'avió. El director intenta animar-los caminant amb aire de cidit. En prenem comiat i fem cap a les dependències administratives de Kulusuk que és una base d'utilització conjunta de Dinamarca i Estats Units, amb una instal·lació de radar molt completa. El director de la part danesa, el senyor Larson, un home jove i molt simpàtic, a qui devem molts favors, ens tracta de bones a primeres amb molta deferència i posa els seus serveis a la nostra disuposició. La resta del personal, a qui el nostre projecte va caure en gràcia, també ens va ajudar amb les seves utilíssimes informacions. Decidim, després d'haver-nos informat, embarcar l'endemà en un vaixell procedent d'Angmagssalik que venia a descarregar i recollir passatgers. Arriba a l'hora prevista. És un pesquer de color vermell que es diu «Hans Petersen».

Després d'un cafè de comiat, abandonem l'illa, que se'ns presenta presonera dels icebergs, els quals formen un autèn-

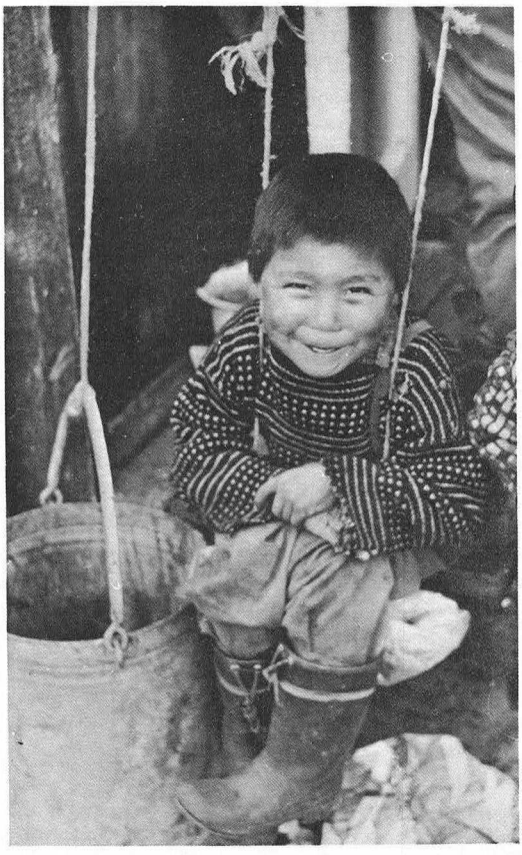

foto: Grup Atlas

De dalt estant del cim Atlas podem observar els primers contraforts de l'Indslandsis o masses de gel continental. ▶

tic laberint. Això, però, no sembla impressionar massa els mariners del nostre vaixell. La nostra embarcació va sortejant les moles de glaç i, si cal, les embesteix de dret. Les patacades fan grinyolar el bastiment. Un cop que un d'aquells obstacles sembla insuperable, un dels mariners, sense pensar-s'hi gaire, hi salta proveït d'una serra, amb la qual hi fa un encaix per on passa una corda, i el pesquer el remolca enrera fins que deixa la via lliure. Després d'una aturada a l'altura del port de Kap-Dan, amb el qual es comunica amb una barca, perquè té el port bloquejat, enfilem la mar oberta, per on naveguem més ràpidament, bé que no del tot tranquil·lament, perquè de tant en tant ens vénen a embestir nous blocs de glaç, els reflexos del qual arriben fins a les profunditats d'aquella aigua de color verd plom.

Passem per davant el fiord d'Angmagssalik, coronat d'altives muntanyes, la bellesa de les quals no sembla interessar sinó a nosaltres. Un seguit d'illes petites voregen l'entrada del fiord, cosa que indica la perillosa presència de baixos. Les gavines, amb el seu vol, semblen saludar-nos amb les seves evolucions. Dos fars assenyalen el canal d'entrada a la població. Un ampli cercle de muntanyes envolta al fiord, les quals aboquen el material de les geleres que les solquen al port natural, ampli i magnífic. Veiem un agrupament de cases de colors virolats: és Angmagssalik. Un dels mariners ens treu del nostre embadaliment; és per cobrar-nos l'import del viatge: sis corones daneses.

Angmagssalik és la capital de la Costa Est. Només té 600 habitants, però es veu molta activitat, ja que és el punt d'arribada i despatx de les mercaderies de Dinamarca per a tota la regió. Retrobem la gran caixa amb el material pesat, dintre la qual, al capdavall, passem la nit, ja que un huracà s'ha endut l'únic hotel i no ens poden oferir cap hostatge.

L'endemà podem contractar una barca de bones proporcions que ens duu, amb tot el nostre material, al poblet de Kuncmiut, cosa de 60 km al nord seguint el fiord d'Angmagssalik. De nou hem de solcar unes aigües cobertes de blocs de glaç, molt impressionants vistes de la petita embarcació estant, i que cal sortejar amb tota mena de maniobres. Sort que, segons ens han dit, el nostre barquer és el millor navegant del poble. Quan arribem al mar lliure, respirem. Gaudim d'una tarda esplèndida, travessant unes aigües quietes i tranquil·les. Quan arriba l'hora del te, nosaltres, ignorants del ritual, no comprenem massa els treballs del nostre mariner per oferir-nos el beuratge tradicional. Per fi, amb un vell primus, aconseguim de prendre un te fluixet, però, amb tot, reconfortant. Al cap de tres hores arribem a Kuncmiut, petit poblat de 200 habitants, dedicats a la pesca i a la caça. Una factoria d'assecatge de peix i un port menut representen tota l'activitat comercial del poble. Tota la quitxalla ens ve a rebre i, molt amablement, ens ajuda a descarregar. El nostre amic, el barquer, ens diu que passarà a recollir-nos el dia 16 i se'n torna sense més compliments.

Fem un tomb per la població, per veure si trobem algú que parli anglès. Tots en saben alguns mots, però no aconseguim d'entendre'ns-hi. A la fi, trobem tres nois anglesos, de la Kaiak Expedition, que estan acampats a l'altra banda del poble, a la vora d'un petit port natural, que ens diuen que estaran contents que hi anem. Amb un parell de viatges traslladem el nostre material a l'indret on installem el campament base, un lloc molt apropiat, sobre un prat, a la vora d'un torrent. Consta de tres tendes, dues per a habitació i l'altra per a material, amb cuina, una petita estació meteorològica, dipòsit de gasolina i material nàutic.

Les activitats

El mal temps fou el signe general de la nostra estada en aquelles terres. Ja el primer dia, un cop installat el campament, una pluja intermitent ens va obligar a cercar refugi a les tendes. Les variacions eren

foto: Grup Atlas

Després de dos dies de mal temps, iniciem un intent d'ascensió al cim Sense Nom, voltat de geleres per totes bandes. ▼

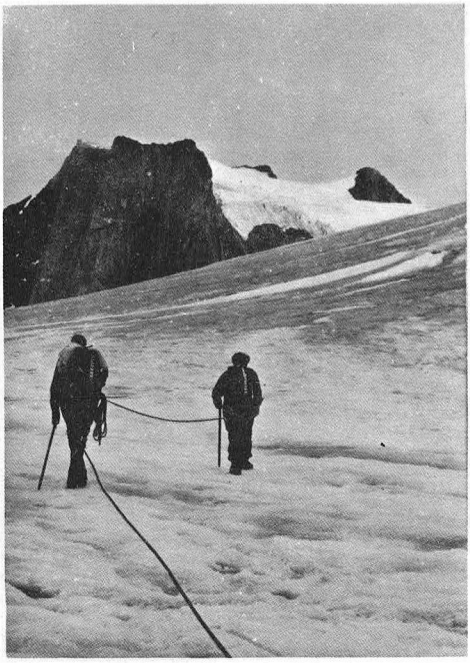

foto: Grup Atlas

tan sobtades i tan radicals que feien inútil tota previsió. Això va privar que poguéssim realitzar tots els projectes d'exploració, ben concrets i programats, que havíem fet.

Vam aprofitar el primer període de bonança per embarcar-nos i anar a reconèixer el fiord d'Ikâsaulag, situat al davant del poble de Kuncmiut, d'uns 15 km de fondària. Ens calgué travessar el fiord d'Angmagssalik, en aquest punt d'uns 6 km d'ample. La mar, lleugerament picada, no presentava gaires dificultats. Vam entrar al canal del fiord i vam desembarcar per fer una prospecció geològica i botànica. Al cap de vint minuts, un vent molt fort ens va fer arribar uns núvols negres i amenaçadors. De primer, vam pensar que el temps milloraria, però aviat ens vam decidir pel retorn. El mar s'havia enfurit i la boira havia anullat la visibilitat. Vam embarcar amb tota mena de precaucions: roba d'aigua, armilles salvavides, material embolicat amb plàstics i assegurança amb una corda. Al centre del fiord les condicions van arribar a la seva màxima duresa: les onades ens sacsejaven de valent i ens llençaven al damunt torrents de bromera. Després d'una difícil i llarga travessia vam arribar al nostre port improvisat. Tractant-se d'uns mariners neòfits com nosaltres, considerem que ens en vam sortir molt bé, gràcies, especialment, a la bona qualitat del nostre material.

Quan el temps va tornar a millorar, vam fer una prospecció al fiord de Tarsisarsik, branca dreta del d'Angmagssalik, al qual s'entra per un amagat canal d'uns 200 metres d'amplada, amb una petita illa al mig. Després d'una plàcida navegació entre cims punxeguts i geleres suspeses, vam trobar un lloc adequat on vam instal·lar un nou campament, base per al nostre programa d'ascensions.

Les muntanyes de Groenlàndia només han estat explorades, parcialment, a la zona litoral. Les de l'interior, a causa de les rigoroses condicions climàtiques, resten desconegudes. El cim més alt no arriba als 4.000 metres. La majoria dels més alts oscil·len entre els 2.400 i els 2.800 metres, però aquests cims, vistos de la vora del mar, apareixen com uns autèntics gegants, amb dificultats iguals o superiors a les que presenten els grans cims dels Alps.

El mal temps i el poc temps de què disposàvem van limitar les nostres activitats alpinístiques. Malgrat tot, vam fer un reconeixement d'uns 40 km de muntanya, amb ascensions ràpides a cims petits, i vam prendre croquis i efectuar correccions als mapes ja existents. De les nostres ascensions, destaca la que vam dur a terme a un cim de 1.150 metres, esvelt i ben situat, després d'una forta pujada i d'algunes grimpades ben aèries. Creiem que es tracta d'una primera absoluta, cosa que ha de confirmar l'Institut Geodèsic de Copenhaguen.

Ja des les primeres recerques ens va cridar l'atenció un cim alterós, tot voltat de geleres, i d'uns 2.700 metres d'altitud, cota no gens menyspreable si considerem que, tal com hem dit, teníem el campament arran de mar. Durant tres dies se-

ZONA DEL FIORD ANGMAGSSALIK
COSTA EST DE GROENLÀNDIA

Ja des de les primeres recerques ens va cridar l'atenció un cim alterós sense nom d'uns 2700 metres d'altitud, que vam poder captar en tota la seva esplendidesa des del cim Atlas. ▼

guits ens vam haver d'estar aixoplugats al campament, amb les motxilles preparades, mentre plovia intensament. Al quart, vam aprodfitar una lleugera aclarida i vam iniciar l'ascensió seguint una gelera de grans dimensions que serpentejant ens havia de conduir —crèiem— al peu del cim. La marxa era lenta i penosa a causa de la gran quantitat de sorra i pedres barrejades amb la neu i el glaç. Després, les esquerdes de grans dimensions ens van obligar a l'ús de tècniques d'assegurança. Els pocs ponts que vam trobar eren extremament insegurs.

Al cap de vuit hores de marxa el temps va esdevenir altre cop dolent. Va començar a fer vent i fred i a nevar intensament i vam haver de tornar enrera. D'altra banda, tal com vam poder veure en observacions posteriors, l'estat de la neu i l'existència de nombrosos **seracs** i esquerdes, haurien fet l'ascensió més llarga i difícil del que havíem previst, fins i tot comptant amb un campament intermedi.

Cap al final de la nostra estada, vam intentar de visitar el poblet de Sermilgac, on ens havien dit que treballaven molt bé la pell de foca i, mal aconsellats per un esquimal amic nostre, vam aprofitar una tarda de bon temps en què ell també hi anava. Teníem interès de veure el fiord de Tarsuskatac-Tuno, ja que crèiem poder-hi trobar una nova via de connexió amb el fiord de Tarsissarsik. Dos passos entre roques i baixos ens van fer batallar de valent amb la barca, ja que l'aigua baixava com un torrent a causa de la marea. Al cap de tres hores de navegació vam trobar

La cacera d'una morsa i l'operació d'esquarterar-la és sempre motiu de curiositat pels habitants del país. ▼

unes barques de pesca en les quals es va quedar el nostre amic, malgrat les nostres vives protestes, després de dir-nos que fins al poble encara hi havia dues hores. Com que no dúiem queviures ni estàvem preparats per a passar la nit al ras, ja que segons el nostre guia era molt a prop, vam fer tot seguit marxa enrera, però per més que maldàvem no aconseguíem de trobar els passos que havíem sortejat a l'anada. Es feia fosc i s'acostaven núvols amenaçadors. Les temptatives de trobar els passos eren inútils. I és que la marea havia baixat i els passos eren secs. Vam desembarcar a reconèixer el terreny i per a tornar al campament no vam tenir més remei que desmuntar la barca, i dur tot el material a coll, amb dos viatges, davant la sorpresa de la gent del poble que no ens esperava fins l'endemà.

Notes i observacions

El poblament de Groenlàndia es concentra totalment a la costa. L'interior és pràcticament desconegut. L'esquimal depèn gairebé exclusivament del peix i la foca. Per això, no es mou de la vora del mar, tret d'algunes incursions de cacera a l'interior.

La caça i la pesca són molt abundants, cosa que permet un fàcil proveïment de queviures frescos. La pesca del salmó i del bacallà és molt senzilla. Nosaltres mateixos, amb un simple cordill, un ham i una navalla com a pes vam pescar, sense esquer, peixos de dos i tres quilos. Els esquimals tenen una manera molt original de pescar el salmó de riu: lliguen uns ganxos a l'extrem d'unes fustes molt llargues, que col·loquen entre les pedres dels torrents. L'abundància de peixos és tanta que omplen la cistella ràpidament.

Tots els esquimals treballen i es distreuen pescant, fins i tot els nens. Un matí en van passar dos al costat de la tenda. Al cap d'una estona van tornar a passar amb uns quinze peixos, tots salmons rosos. Els vam cridar i, com que no són gens vergonyosos, es van acostar. Els vam demanar dos peixos amb la intenció de pagar-los-els, però després de molta mímica vam arribar a la conclusió que no sabien què era cobrar. Els vam donar un pot de suc de fruita i el rostre se'ls va il·luminar. El van agafar i se'n van anar corrents. Ambdues parts havíem fet un bon negoci.

L'hospitalitat és practicada com una autèntica obligació. Al nostre campament vam rebre la visita d'una família esquimal. Tradicionalment s'ofereix te. Nosaltres hi vam afegir galetes, llet de pot, sucre i llaminadures, molt ben acollit tot plegat pels nostres visitants. La cerimònia es va fer tota amb signes. Els seus gestos eren lents i mesurats, cosa que és un exponent de la poca importància que el temps té per aquella gent. El pare, un vell esquimal de cara colrada i arrugada, va adreçar unes paraules al seu fill, i aquest se'n va anar a la barca i va tornar amb un gran salmó, del qual ens va fer obsequi. Ens vam acomiadar aixecant la mà dreta, i ells van dir unes paraules en esquimal i nosaltres unes

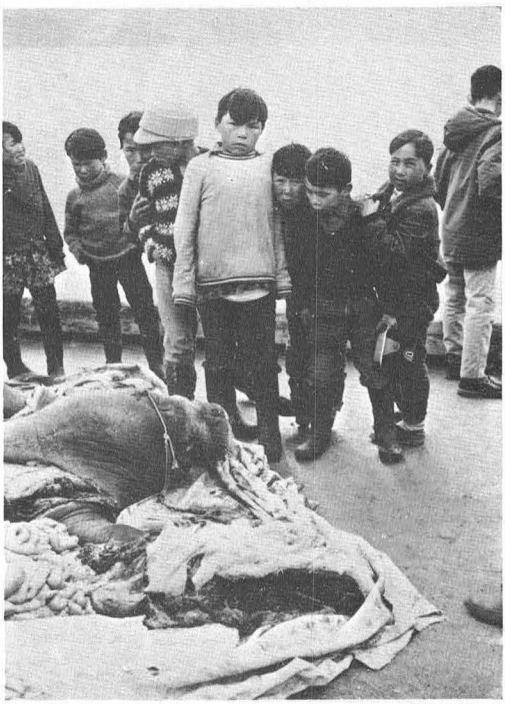

foto: Grup Atlas

Els tupilacs són unes figures de formes fantàstiques tallades amb traça extraordinària en dents de morsa o ossos de balena. ▼

El petit poble de Kuncmiut al fiord d'Angmagssalik. A la dreta es veuen les instal.lacions d'assecatge de peix, un dels pocs recursos industrials del país. ▶

altres en català. Em sembla que tots vam dir el mateix.

A Kulusuk ens van dir que al poble de Kap Dan hi havia els millors tallistes del món, i no ens ho vam voler deixar perdre. Els esquimals treballen el que s'anomena **tupilac,** unes talles de figures fantàstiques, en dents de morsa o ossos de balena, i inspirades, sembla, en motius religiosos. És difícil adquirir una d'aquestes figures. En demanar-los si en tenen cap per a vendre, solen fer el desentès. Generalment, no s'ofereixen en públic, sinó per mitjà d'un llarg procés de presentació d'amistats. També són molt curiosos els treballs de pell de foca: botes, pantalons, bosses, etc., així com els collarets de grans dimensions i de formes geomètriques ben diverses que fan les dones amb boles de vidre.

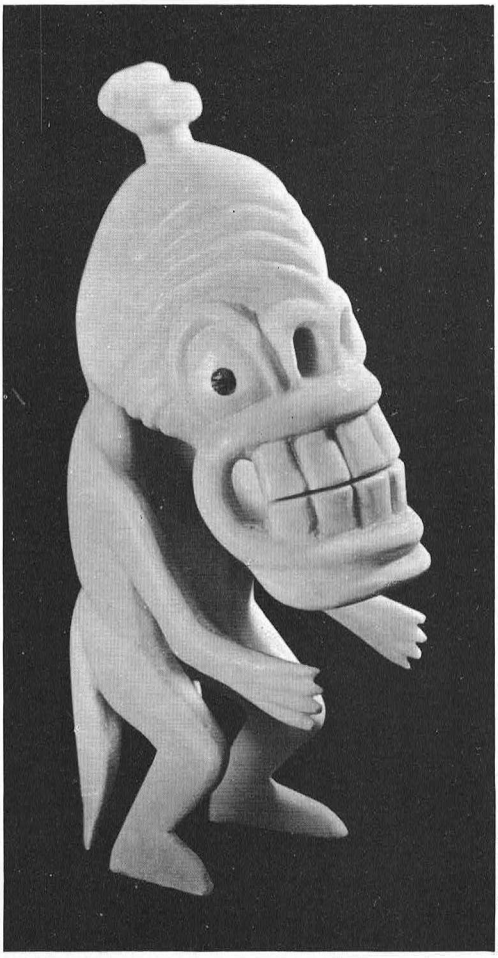

foto: Grup Atlas

La flora del país és misèrrima. No hem vist cap arbre, ni tan sols cap arbust. La poca vegetació existent no creix sinó uns pocs centímetres. En les nostres prospeccions vam fer una recollecció botànica, l'inventari de la qual va donar unes 40 espècies. Algunes d'elles són conegudes a les nostres terres, d'altres amb les mutacions pròpies de les condicions de vida. Tot el material serà estudiat detingudament.

Quant a la collecció zoològica, consta d'unes vint espècies, ja que la regió era poc assortida de petits animalets. Als nens del poble, cada cop que passaven pel nostre campament els feia molta gràcia de veure les ampolletes d'alcohol de la collecció.

Els gossos esquimals són autèntiques feres, de gran talla i molt peluts, amb els ulls brillants com si fossin brases, amb dents llargues i potes molt fortes. Constitueixen el mitjà ideal de transport per a l'hivern. No es pot dir que siguin massa ben tractats. Sempre estan lligats davant les cases, amb les mateixes cadenes i segons el mateix ordre amb què després aniran davant els trineus. La fam que passen els fa estar tot el dia inquiets. Si pels voltants espellen una foca, l'olor de la sang els trastorna de tal manera que s'ataquen els uns als altres. Els han de fermar amb cadenes perquè si ho fessin amb corretges se les menjarien.

El retorn

Un dels capítols del nostre diari s'anomena «La barca d'Aron». Amb aquesta embarcació vam efectuar diverses de les nostres travessies, i ens n'hi van passar de tots colors. Tant hi vam tenir por de morir ofegats com cremats, quan el barquer encenia el seu primus i ens ruixava amb petroli encès. Amb la barca d'Aron, doncs, vam fer el viatge de tornada de Kuncmiut

Iniciem el retorn omplint la nostra embarcació amb tot l'equip i el material d'acampada. ▼

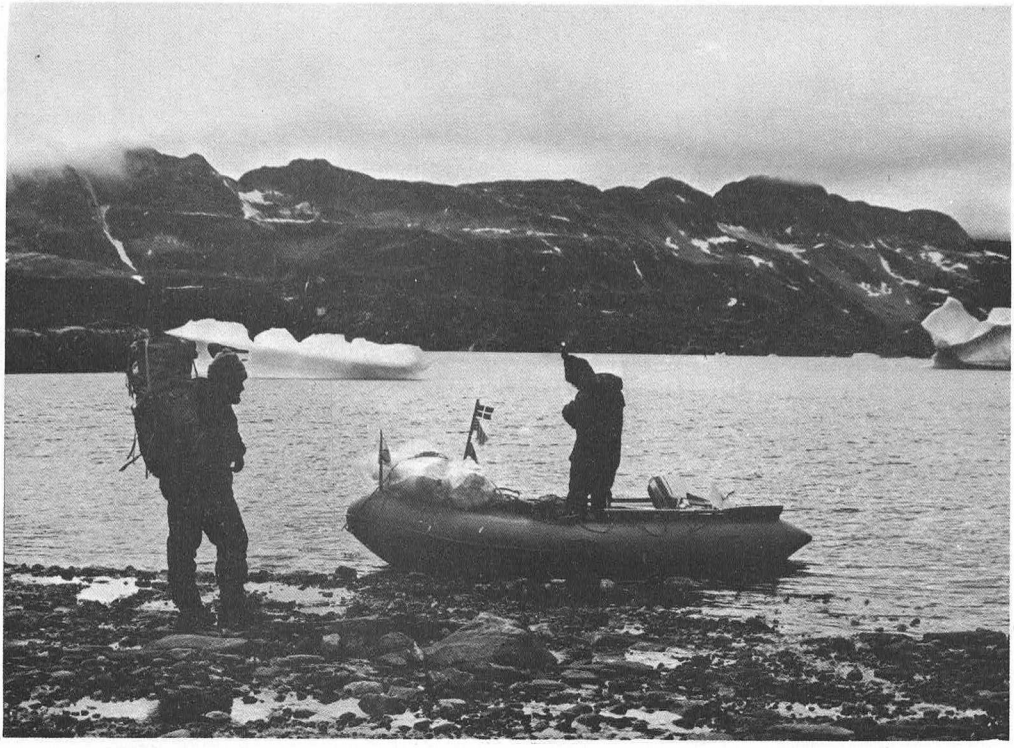

foto: Grup Atlas

a Angmagssalik. Feia molt mala mar, plovia, i érem tota una colla a coberta, aixoplugats sota una tenda. El bellugueig era tan fort i l'espai tan reduït, que allò era realment la pila del greix. A la barca d'Aron hi havia de tot: fusells, tendes, fogons, etc. Si no es tenia el que calia, es feia una parada facultativa, per satisfer la necessitat del client.

Amb la mateixa embarcació vam cobrir també el trajecte fins a Kulusuk. Era un dia trist i rúfol. Després de tres hores de navegació per entremig dels icebergs, el nostre amic ens va confessar que no sabia on era. «I la brúixola?», li vam preguntar. Amb el cap ens va fer que sí, però vam comprendre que no hi entenia gran cosa i que, segons sembla, navegava totalment a vista i guiant-se per referències. Al cap de cinc hores de navegar, la visibilitat era nulla i el fred molt viu. Vam trobar unes roques on vam parar a fer el te. L'estoïcisme del nostre amic, que no semblava gens preocupat, ens donava certa confiança. Després de reconfortar-nos amb el beuratge calent, vam seguir la nostra trista peregrinació per entre els gels, fins a trobar un punt de referència. A causa del temps i de l'hora es feia fosc ràpidament. De sobte, enmig dels gels i en un canal compromès, el motor, després d'uns sorolls estranys, es va parar definitivament, amb una peça trencada. El cas era crític, ja que els gels ens voltaven i es tancaven lentament. Vam córrer tots als rems, amb els quals, de moment, vam salvar la situació. Ens va semblar, de sobte, que sentíem un motor. En Biosca es va posar a cridar, però fou el seu anorac vermell que va captar l'atenció dels tripulants de la petita barqueta, la qual ens va remolcar fins al port de Kap-Dan.

Sense adonar-nos-en, ens trobem de nou al petit aeroport esperant l'avió d'Islàndia. S'han acabat definitivament les aventures i les peripècies, i ja no ens resta sinó ferne el balanç i recapitular-ne mentalment tots els detalls. Pensem en tots els amics que deixem en aquesta terra. També hi deixem molts treballs pendents. I evoquem aquest paisatge tan meravellós i fascinant que acabem de conèixer, el record del qual confiem que ens farà més lleu l'espera fins a l'any vinent.

Una primera a la paret dels Diables, de Montserrat

per **Ramon Galí**

La paret dels Diables, juntament amb la de Sant Jeroni, es pot considerar com la més atractiva de Montserrat per a l'escalador.

Constitueix una muralla de 300 metres de desnivell, des del peu fins al cim; un sostre immens de color rogenc la travessa pel mig. A la dreta, la tanquen uns díedres extraplomats i es pot dir que és impossible de traçar-hi un itinerari que no es trobi tallat pel sostre o pels desploms. És una paret diabòlica de debò i no és pas estrany que sigui coneguda amb el nom de paret dels Diables.

L'escalador que l'ha vista un cop queda captivat per la seva bellesa i no es pot estar de sentir-se desafiat, i d'experimentar un desig d'enganxar-s'hi.

La primera ascensió hi fou duta a terme per escaladors del T.I.M., de Sabadell, per una canal situada a l'esquerra. En el temps en què fou feta, degué ser una gran ascensió, i encada ho deu ser actualment, car no ha estat repetida.

Manuel Cervera i Miquel Vergés van caure en l'encant d'aquesta paret i es van proposar d'obrir-hi un itinerari. Devien estar en la plenitud de les seves facultats quan es van disposar a atacar aquesta paret pel mig mateix i travessar el sostre.

Hi van arribar a sota mateix després d'uns anys de cremar-hi energies —l'escalada era d'extrema dificultat i a l'altura on hi ha el sostre representa una barrera immensa per a superar.

En un intent —l'últim de fort que ells dos van realitzar— que va durar tres dies de festa, jo m'estava al coll del Cavall des d'on es domina la paret d'una manera excepcional. Encara me'n recordo. Feia un vent rabiós que se'ns emportava. En Manel i en Vergés es movien per sota mateix del sostre. Hi havia també en Bosquets i en Francesc Albert (Eddie), que els seguien com a cordada de suport. Recordo l'efecte diabòlic que produïen les quatre figures diminutes com puntets movent-se enmig d'aquells immensos panys de pedra vermella. Havien fet bivac en una plataforma que hi ha situada sota del desplom, anomenada plataforma del bivac, i es disposaven a iniciar un delicat descens. Aquest és un record que m'ha restat molt gravat i que em va impressionar

Més tard, junt amb d'altres membres del G.A.M., van projectar nous atacs que no passaven del peu de la paret.

Durant aquest temps, membres del C.A.D.E. obrien una nova via al Gran Díedre dels Diables. Jo hi anava i ens vèiem a través de la paret; en un extrem els membres del G.A.M. que treballaven a la via del sostre i nosaltres en la del Díedre. Aquesta última fou acabada i va constituir una lliçó per als del G.A.M. Representava l'obertura de la via tècnicament més atrevida de Montserrat, digna de la paret que travessa —però no arriba al cim. Transcorre per l'extrem de la dreta i és un centenar de metres més curta. Aquí utilitzàvem també cordes fixes i jumars. Jo crec que han representat una revolució en la tècnica de l'escalada, en permetre una agilitat de maniobra molt important en aquestes vies en què la vertical és absoluta.

Ara, al cap de quatre anys, en Remi Brescó i jo ens disposem a anar-hi i acabar. Ell, no és el primer cop que s'hi enganxa. Junt amb en Ramon Albert ha arribat sota el sostre, i amb en Lluís Costa i l'Antoni Torres van collocar les cordes fixes que després ens permetrien de siuar-nos al bivac amb jumars. Ataquem, doncs, el sostre. El superem. Traslladem dues motxilles de material al damunt. Hem vist el cel que hi ha més enlaire, encara falta un terç de la paret i sembla que no és gens fàcil.

He baixat del sostre en rappel i en Remi ha hagut de recórrer a totes les seves forces a fi d'atansar-me a la paret on m'ha deixat una escala d'estreps enllaçats. Vaig a raure uns metres per sota d'ell i em sosté a pes de braços. Estiro el braç per abastar

l'estrep. Finalment hi arribo. Respiro. Ha costat una mica.

Continuem el descens. Les maniobres exigeixen una tècnica depurada i precisa. Ens movem, sovint, totalment suspesos al buit. La vista des de sota el sostre no es pot comparar amb res. És una sensació estranya: una mola tan a la vora del cap i res als peus, sinó la taca negra del bosc i més avall Monistrol a través de les cames. Molt a prop, la figura esvelta del Cavall Bernat domina l'espai.

No érem sols, a la paret. En Sànchez i en Cèsar ataquen per l'esquerra. Són sobre nostre i aviat arribaran fins on l'Albert i en Costa han burilat amb l'ajuda d'electrons. Hi van arribar després de superar un sostre —un altre— i després d'un bivac penjats d'estreps van atènyer el cim, obrint així un nou itinerari.

El tros burilat des de dalt —unes tres tirades— estava destinat a assegurar la sortida de la via del sostre.

Fa ja deu anys que es va començar i encara no s'ha acabat. Mentrestant, s'obren dues vies en la immensa paret. Un tabú l'envolta i és tema de llegenda. Hom en parla i critica. Més d'un amaga el propòsit d'anar-hi. Realment, no demostra esportivitat qui acaba una escalada des del cim. Hom es fa la pregunta de si realment val la pena de buscar la pura dificultat que representa de travessar un sostre al qual s'arriba per mitjà del buril i del qual se surt per mitjà del buril.

Jo havia sentit parlar en Cervera referint-se a la seva via. Ell deia que només podia ser superada amb un atac a gran escala, a causa de la impossibilitat de desfer el sostre un cop superat. Certament, no s'equivocava, encara que nosaltres haguéssim aconseguit de rappelar des de dalt. Un atac en aquestes condicions exigeix transportar una quantitat considerable de material a fi de poder deixar la paret equipada, més, encara, considerant que, pràcticament, la desconeixíem. També caldria menjar i líquid per a tres dies, si no més.

Ens disposem a l'atac decisiu. La principal dificultat està en el sostre que talla tota possibilitat de retirada i en el mal temps, ja que estem a entrada d'hivern. Ataquem dues cordades: Salvador Ubach-Galí, el dissabte a la nit. Aquests han d'arribar al punt més alt aconseguit fins ara, a punta de dia, i obrir via tot el que puguin, i deixar-la equipada amb cordes fixes. Hauran de baixar diumenge. Durant el descens del sostre seran auxiliats per la segona cordada —Remi i Costa—, els quals s'enganxaran diumenge al matí i s'esperaran sota el sostre per fer possible el nostre descens.

Ataquem. L'ascensió de nit és dificultosa. Però extraordinària: és de nit. Ens acompanya la lluna i unes boires dibuixen el paisatge al seu caprici. La lluna s'amaga darrera el Cavall.

El frontal d'en «Tiba» (Ubach) s'espatlla cinc o sis vegades. Té dificultats amb els jumars, la qual cosa fa lenta l'ascensió. El matí ens sorprèn sobre del sostre, cansats i morts de set. La incògnita del que ve ara és una preocupació obsessiva. Mirem insensibles la sortida del sol, espectacularíssima: el cel està cobert de vetes. És d'un vermell intens. Les boires han marxat i també el fantasma que teníem al davant. Ara és el Cavall. Com sempre.

A mitja tarda hem guanyat 60 metres i ho comuniquem als companys, que ja arriben sota el sostre. Ens disposem a baixar. Vet ací el descens del sostre; és el moment més delicat i maniobrem amb el màxim de compte. Màxima tensió. En Remi fa el sostre i treu el cap als nostres peus. L'encontre causa alegria: intercanviem comentaris, frases optimistes. La maniobra es desenrotlla correctament: ja hem passat. Ara en Costa es disposa a passar també, però en sentit contrari. Deixa anar la motxilla que oscilla en el buit com un pèndol i en la fosca gairebé es perd de vista.

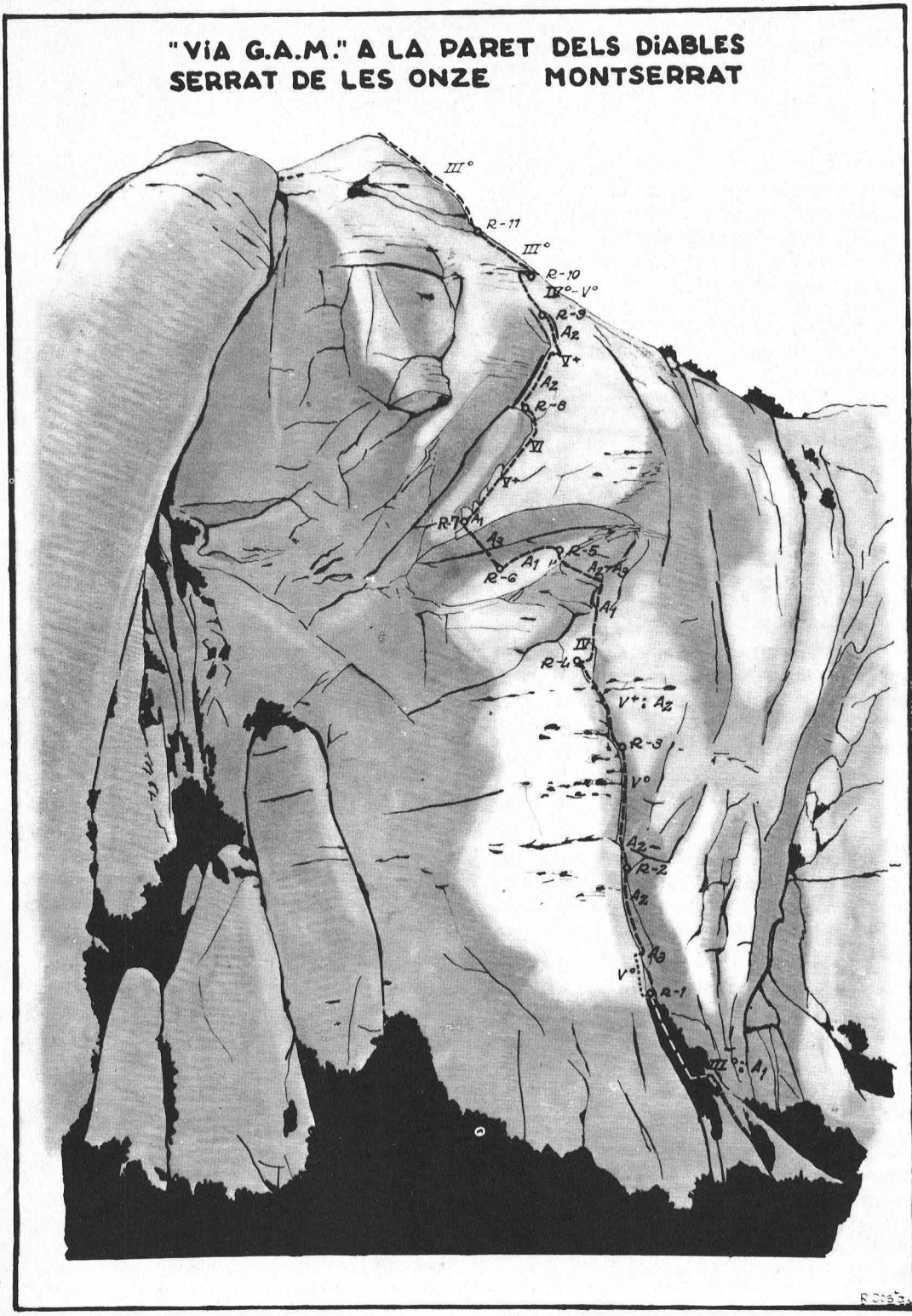
"VIA G.A.M." A LA PARET DELS DIABLES
SERRAT DE LES ONZE MONTSERRAT
III°
R-11
III°
R-10
IV°-V°
R-9
A2
V+
A2
R-8
VI
V+
R-7
A3
A1
R-6
R-5
A2
A3
A4
IV
R-4
V+; A2
R-3
V°
A2
R-2
A2
A3
V°
R-1
III°; A1

És quasi de nit. En Costa inicia el sostre. Jo el veig a la claror de la lluna, com penja com un pernil. Quin espectacle, per a un observador desprevingut! Ara ens allunyem: els diem unes frases d'ànim. Aviat ens separarà una barrera.

Comença la baixada del desplom. No veig res. Només negror i punts lluminosos: és un efecte de la lluna sobre la roca. A mida que perdo alçada em separo de la paret. Després m'hi acosto. M'hi porta la corda guia. Finalment, distingeixo la roca i la trobo amb els peus, després amb les mans. En Remi i en Costa tenen la retirada tallada.

Arribem al peu de la paret, que està voltada de bromes. La lluna hi juga. El Cavall és el senyor de l'espai i un punt de llum de frontal enmig de la immensa mola negra ens diu que demà serà superada i vençuda la paret dels diables, i mort el senyor que la protegia. La boira fa de vidre d'augment d'una vista al·lucinant. Ens restarà ben gravada a la memòria.

Fitxa tècnica

Cal arribar en un arbre per la canal del peu de la via cap a l'esquerra, i després pujar recte amunt II (10 m.); abans d'arribar a l'arbre comença la dificultat IV. Arbre.

1. Se surt de l'arbre en lliure. Als vint metres, es flanqueja a l'esquerra per agafar el bosc penjant, pel qual es continua. Amb l'ajuda de dos pitons es flanqueja (4 m.) a l'esquerra, A-1, per agafar el tronc penjant. R-1.

2. En lliure recte amunt IV (4 m.). Un curt flanqueig a l'esquerra en lliure IV (2 m.) condueix a la fissura principal. Aquesta arriba fins al bivac. Cal continuar en A-1 i superar un petit sostret A-3. Després en A-2 fins al forat (cova). R-2.

3. En A-2 amb ajuda de pitonisses de buril cal anar a trobar la fissura i seguir-la A-2. Se surt en lliure i es flanqueja a l'esquerra per guanyar la R-3. V delicat. Reunió mig d'estreps.

4. En escalada combinada es remunta sempre la fissura V+ i A-2 (ferros dolents). Uns metres abans de la plataforma de bivac cal sortir a l'esperó i agafar-se a un filferro que penja de la reunió (roca descomposta). R-4 (bivac).

5. Cal penjar-se d'estreps a la dreta i sortir en lliure (5 m.) per agafar les pitonisses de buril del doble corda. Es va recte amunt A-1 i després en desplom molt pronunciat a l'esquerra A-3. R-5 (estreps sota el sostre).

6. Es fa un flanqueig a l'esquerra (15 m.) amb ajuda d'estreps (molt senzill). R-6 (d'estreps).

7. S'ha de travessar el sostre per les pitonisses de buril A-3. La màxima dificultat es troba a la sortida per una fissura penjada de tacs. R-7 (3 m.) a sobre (d'estreps).

8. Cal seguir en A-1 combinat en lliure de V+, en tendència a la dreta. S'arriba a la reunió en A-1 recte amunt per la fissura. R-8 en una plataforma inclinada (tirada de 40 m., atenció al frec de les cordes).

9. Se segueix la fissura en A-2 (20 m.) i es fa un flanqueig a la dreta V+. Es remunta la fissura de l'esquerra (10 m. de fissura descomposta). R-9 (d'estreps).

10. Es va recte amunt en lliure V i IV (20 m.) fins al llavi. Petit flanqueig a la dreta a fi d'atènyer la R-10.

11. En direcció al cim en escalada de III. R-11.

Es continua fins al cim en lliure III i II.

Horari per a les properes ascensions. Cal dur tacs, alguns pitons i bagues per al frec de la corda, sobretot després del sostre. Mosquetons: 35.

Un llibre excepcional

El Pirineu. Estanislau Torres. Fotografies de F. Català Roca. Edicions Destino. «Col·lecció Imatge de Catalunya». 400 pàgines. 5 mapes. 220 fotografies. Barcelona 1970.

El Pirineu no és tan sols el conjunt orogràfic cabdal de Catalunya, sinó la pedra angular de la seva personalitat autòctona: el bressol de la seva naixença nacional, l'origen directe de bona part de la seva potencialitat industrial, l'escenari de la florida de l'art romànic i el lloc de naixement de molts dels seus més il·lustres homes.

En aquest sentit, doncs, la nostra serra exigiria sens dubte no d'un sol volum, sinó d'una llarga sèrie de títols que estudiessin, a part de l'aspecte simplement paisatgístic, les seves facetes històriques, econòmiques, folklòriques o monumentals.

Estanislau Torres ha emprès aquesta àrdua tasca amb el millor dels bagatges possibles: un profund coneixement del terreny —no en va és un magnífic excursionista, que ha recorregut tot el Pirineu, de l'Aneto al Cap de Creus— una àmplia documentació geogràfica, història i literària, i una ploma àgil, incisiva, amarada de lirisme, alhora que d'un profund sentit humanista i social. No es tracta, como ell diu, ni d'una guia ni d'un manual d'excursionisme, però en té, certament, una mica.

De la mà d'Estanislau Torres, seguim tota la ingent serralada, des de les Maladetes, fins a l'Empordà, tot passant per la Vall d'Aran, el Ribagorça, el Pallars Sobirà, Andorra, l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Ripollès, el Conflent, el Vallespir i el menut Capcir, tan enyorats, la Garrotxa i el Rosselló, mentre Francesc Català Roca, amb un conjunt fotogràfic extraordinari —més de dues centes fotografies— ens evoca i ens fa reviure els millors paisatges, els pobles més pintorescos, els monuments sobresortints i els tipus humans més característics d'aquest calidoscopi subjugant i colpidor que és el nostre Pirineu.

Creiem que tenim el deure d'esmentar ací una omissió que ens sembla inexplicable: la no inclusió en el volum, de les contrades de l'Alt Berguedà i Cardener, de tan emotiva, pregona i entranyable bellesa pirenenca. Encara que aquesta zona pertanyi al pre-Pirineu, el fet que l'autor inclogui en el volum les comarques pre-pirinenques del Ripollès, la Garrotxa o l'Alt Empordà, fa més desconcertant aquest oblit.

Ens plau remarcar —encara que potser sigui immodèstia— el paper rellevant que els homes del Centre Excursionista de Catalunya han tingut en el coneixement, estudi i revalorització del Pirineu. Estanislau Torres ho posa en evidència ben sovint, en esmentar tants noms d'il·lustres consocis nostres: Jacint Verdaguer, Massó i Torrents, Juli Soler, Cèsar August Torras, Josep M. Guilera, Agustí Jolis. Ells, i molts d'altres que feren possible la construcció de la xarxa de refugis pirenencs de la nostra entitat —efemèrides històriques de la construcció del vell Refugi d'Ull de Ter, avui rediviu en lloc proper, de la Renclusa, del Josep M. Blanc, per esmentar-ne alguns— són palesats a bastament per l'autor.

Creiem que hauria estat de bona utilitat per al lector desitjós d'ampliar els coneixements de la temàtica pirinenca, l'aportació d'un índex bibliogràfic que recollís l'amplíssima gamma de publicacions sobre la matèria, tasca que no creiem que ningú hagi portat encara a terme.

Un útil índex general de noms i cinc mapes comarcals en negre i sense corbes de nivell, arrodoneixen aquesta valuosa obra, la lectura de la cual, porta a tot excursionista, l'emoció pura de l'alta muntanya i al lector interessat per les coses del nostre país, una informació de primera mà, utilíssima per a conèixer amb fonament de causa, l'estructura i les característiques de les contrades de la nostra serra cabdal.

Josep Girona

Resultats de proves d'esquí

Cursa: **I Copa Barcelona**
Prova: **Slalom**
Organització: **C.E.C.**

Slalom I Copa Barcelona
Vaqueira, 3 de gener de 1971

FEMENINS

Clas.	Dorsal	Noms	Club	1.ª màn.	2.ª màn.	Total
1	4	Clara Cerveto	C.E.C.	47'8	54'7	102'5
2	1	Rosa M. Cerveto	C.E.C.	48'4	54'5	102'9
3	2	Maria Viñeta	C.E.V.A.	50'6	57'0	107'6
4	3	Elena Gallach	C.E.C.	50'2	76'2	126'4

MASCULINS

1	8	Manuel Rubio	C.E.V.A.	30'7	32'1	62'8
2	14	Antoni Campaña	C.E.C.	33'2	33'1	66'3
3	15	Jaume Adserà	C.E.C.	33'6	34'0	67'6
4	2	Pere Arpa	P.E.C.	35'8	36'6	72'4
5	10	Pere Sedó	E. y D.	37'2	37'5	74'7
6	1	Xavier Baladía	C.E.C.	35'3	41'8	77'1
7	3	Josep O. Pujol	C.E.C.	38'8	41'5	80'3
8	24	Jordi Pujol	C.E.C.	39'2	43'5	82'7
9	20	Enric Escrivà	C.E.S.M.	38'5	51'5	90'0
10	47	Joan A. Abàdia	C.E.V.A.	45'1	46'8	91'9
11	27	Eliodor Orfila	C.E.C.	47'0	47'6	94'6
12	30	Alvar Aunós	C.E.V.A.	51'9	45'4	97'3
13	16	Josep M. Buló	C.E.C.	46'3	51'8	98'1
14	46	Antoni Pujol	C.E.V.A.	45'0	54'1	99'1
15	43	Xavier Gaspar	C.A.E.	45'0	55'3	100'3
16	28	Lluc Bisbe	C.E.C.	44'6	61'4	106'0
17	21	Ferran Palenzuelo	C.A.E.	44'4	112'4	156'6

NO SORTITS: 5, 6 F. — 4, 37, 40 M.

DESQUALIFICATS: 7, 8 F. — 12, 19, 31, 26 M.

RETIRATS: 5, 17, 22, 23, 25, 29, 41, 32, 35, 36, 36, 38, 39, 42, 44, 45, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58.

Cursa: **Eliminatòries Campionats de Catalunya**
Prova: **Slalom**

La Molina, 10 de gener de 1971

1.ª mànega

INSCRITS:	97
SORTITS:	68
CLASSIFICATS:	57
DESQUALIFICATS:	11

Cursa: **Eliminatòries Campionats de Catalunya**
Prova: **Slalom**

La Molina, 10 de gener de 1971

2.ª mànega

INSCRITS:	97
SORTITS:	68
CLASSIFICATS:	57
DESQUALIFICATS:	11

Cursa: **Campionat Social**
Prova: **Slalom**
Organització: **C.E.C.**

Slalom Social Infantil
Vaqueira, 3 de gener de 1971

Infantils

Clas.	Noms	1.ª màn.	2.ª màn.	Total
1	Carles Canivell	22,6	20,4	43,0
2	Núria Matabosch	25,0	27,4	52'4
3	Marc Grífol	29,0	26,0	55,0
4	Rosa Gallach	39,0	36,0	75,0
5	Xavier Vallcorba	50,0	26,0	76,0
6	Pau Grífol	38,5	43,0	81,5
7	Ester Vallcorba	48,0	34,0	82,0
8	Joan Foix	50,0	40,0	90,0
9	Eulàlia Grífol	123,0	30,0	153,0
10	Josep Sala	44,0	118,0	162,0
11	Jordi Sala	50,0	147,0	197,0

El passat dia 10 de gener tingué lloc a la Vall de Boí els Campionats de Catalunya de fons Juvenils, distància 5 km.

1	Xavier Ramon	CEIVH	1955	35.18.2
2	Enric Guillo	CEC	1953	35.36.6
3	Ramon Castellarnau	VB	1954	37.43.5
4	Antoni del Pozo	VB	1955	37.44.3
5	Fèlix Funollet	CEC	1951	39. 4.0
6	Joan Franco	VD	1954	39.35.4
7	Eloi Osteo	VD	1956	41.32.
8	Xavier Fruitós	CEC	1956	42. 8.8
9	Lluís Durall	CEC	1951	42.12.6
10	Miquel Caminal	CEC	1952	43.57.6
11	Ramon Ferré	VB	1956	45.25.4
12	Antoni Vicente	CEC	1951	46.50.8
13	Narcís Serrat	CET	1954	48.28.7
14	Francesc Domingo	Icària	1954	48.32.5
15	Josep M. Garí	CVB	1955	53. 4.6
16	Miquel Prat	CET	1955	19.11.9
17	Joan M. Vilalta	CET	1953	70.20.1
18	Pere Borrat	CET	1954	75.38.6
19	Fabià Flora	CET	1953	86.29.9

Femenines

1	Maria Badia	CEIVB	50.17.7
2	Elena Sintas	Icària	50.59.9
3	Carme Vila	Icària	51.45.6
4	Montserrat Díaz	Icària	51.31.9

Infantils

1	Josep Castellana	CEIVB	15.29.8
2	Jaume Ramon	CEIVB	16.43.3
3	Jordi Casals	CEIVB	18. 2.

Cursa... I prova aspirants
Prova... Slalom
Organització: C.E.C.
Vaqueira, 3 gener 1971

Femenines

2	Ariadna Tortosa	25,—	24,9	25,—
1	Marta Angelat	29,2	30,—	29,8
3	Ninina Ribas	20.4	44,—	32,2
5	Mayte Andreu	31,2	40,—	35,6
4	Carme Moliner	50,1	45,—	47,5

Masculins

2	Rafael Lladó	24,9	25,—	25,—
1	Emili Armengol	30,—	20,3	25,1
4	Joan Gisbert	30,2	21,3	25,7
5	Jòrdi Ruiz	22,2	31,3	26,7
3	Guillem Vidal	39,3	23,3	31,3
6	Manel Miró	28,—	46,1	37,—

Cursa... Eliminatòries Campionats de Catalunya
Prova... Slalom
La Molina, 10 de gener de 1971

1.ª màniga

Farran Blanchard	C.A.N.	38.2
Xavier Noa	C.A.N.	38.7
Francesc Izard	S.E.C.	39.8
Amadeu Jori	C.E.C.	40.0
Ferran Moller	C.E.C.	40.4
Ricard Alsina	G.E.I.G.E.	42.0
Josep Albara	C.E.V.A.	42.0
Enric Puche	C.E.C.	42.3
Jaume Illa	C.E.C.	42.9
Eliodor Orfila	C.E.C.	43.4
Josep Buló	C.E.C.	43.7
Santi García	S.E.C.	44.2
Enri Herbotzeimer	V.E.C.	45.0
Enric Romero	C.A.N.	45.4

Inscrits	97
Sortits	68
Classificats	57
Desqualificats	11

Cursa... Eliminatòries Campionats de Catalunya
Prova... Slalom
La Molina, 10 de gener de 1971

2.ª màniga

Jordi Pujol	C.E.C.	39.0
Jordi Alabau	C.V.M.	41.8
Joan Parés	C.E.C.	42.4
Enric Escrivà	C.E.S.M.	43.0
Lluís Olivella	C.E.C.	43.4
Andreu Planas	C.V.N.	44.3
Ferran Espiell	C.E.S.M.	45.0
Joan Mampel	S.E.C.	45.3
Pere Baret	C.E.S.M.	45.5
Toni Serra	C.E.S.M.	45.6
Víctor Costa	TOSSA	46.3
Joan German	C.E.S.M.	46.6
Sergi Bergtolio	P.E.C.	47.2
Ferran Anzala	C.A.N.	48.0

Inscrits	97
Sortits	68
Classificats	57
Desqualificats	11

CIÈNCIES I ARTS

Visita al «Cau del Cargol». — Enguany aquesta secció ha inaugurat el curs amb una conferència, la qual va tenir lloc el divendres dia 6 de novembre. El senyor Jaume Bot i Arenas va tractar dels mol·luscs, tema en el qual el senyor Bot és una autoritat, i va acompanyar la seva dissertació amb diapositives.

Els diumenges dia 8 de novembre i 6 de desembre va tenir lloc una visita —el nombre dels inscrits va aconsellar de fer-ho en dues vegades— a la col·lecció que el senyor Bot té installada a casa seva, a la població de Vilassar de Dalt. Aquesta col·lecció iniciada pel senyor Bot l'any 1950 està formada avui per més de 16.000 espècies de mol·luscs, especialment cargols, procedents de totes les parts del món, tant terrestres com marítims. La col·lecció, segurament una de les més importants del món a títol particular, té exemplars d'extraordinària vàlua científica, a part de l'interès i la curiositat que molts d'ells desvetllen fins i tot per als no iniciats.

El senyor Jaume Bot va atendre els visitants, va donar a conèixer noves curiositats científiques de la seva col·lecció i va ampliar les explicacions que n'havia fet a la seva conferència. Els nostres consocis restaren molt agraïts de les seves atencions. Ara toca a la Secció de donar-li la nostra enhorabona i la nostra felicitació per la seva dedicació de col·leccionista i científic, i per les atencions que va tenir envers el Centre.

Tercera exposició col·lectiva de dibuix i pintura. — A la primera quinzena de desembre ha tingut lloc aquesta tercera exposició de la tasca portada a terme a les sortides mensuals de la secció pels nostres consocis. Les dues primeres exposicions varen tenir lloc en els anys 1966 i 1968. Aquesta tercera representa un notable coronament de la continuïtat que comprèn sis anys d'activitat a un terme mitjà de deu excursions per any. Aquesta continuïtat és obra dels vocals senyoreta Francesca Valls i senyor Francesc Amat. La nostra cordial felicitació.

Enguany el nombre dels expositors era d'11 i, en total, van exposar 51 obres entre dibuixos, aquarelles i olis. La tècnica i la qualitat eren, en termes generals, molt millors que les de les dues anteriors exposicions. Els expositors no eren tots veterans de les altres dues, ni tampoc completament nous. Hi ha renovació i continuïtat. En faltaren alguns per causes molt diverses, però la seva assistència a les tasques de la secció fa esperar la seva reincorporació a les sortides de dibuix i pintura.

Felicitats a tots, vocals, assistents a les sortides, pintors o no, tots els quals fan possible aquesta activitat.

Exposició de Manfred Bloss. — Des del dia 15 al 30 de novembre el nostre consoci Manfred Bloss va penjar a les parets de la nostra sala d'exposicions una selecció de la seva obra pictòrica. En total va exposar una trentena de teles a l'oli, una part de les quals eren de tema muntanyenc o relacionat amb la natura. L'exposició fou molt visitada i l'obra del senyor Bloss fou elogiada per la seva temàtica i per la seva tècnica acurada i personal. És d'agrair al senyor Bloss la seva aportació a augmentar i diversificar les activitats del Centre.

II Col·loqui d'Història del Monaquisme Català

A Sant Joan de les Abadesses, entre els dies 17 i 20 de setembre, va tenir lloc aquest segon col·loqui —el primer va celebrar-se a Santes Creus a l'any 1966. L'èxit científic d'aquest primer col·loqui va aconsellar l'organització d'una comissió permanent que fes viable la periòdica celebració d'aquestes reunions dedicades a l'estudi de la història del monaquisme català en tots els seus aspectes i formes de vida, i no des d'una visió, completament superada, d'espiritualitat apologètica.

L'èxit d'aquest segon col·loqui fou extraordinari per les institutions, entre elles el Centre, les quals van aportar el seu escalf i van fer-ne possible la celebració. Quasi un centenar d'assistents i unes cinquanta comunicacions científiques, a més de les cinc ponències bàsiques encomanades per la comissió permanent a cinc destacades personalitats, és el resultat numèric de la reunió. Va presidir la mesa científica el professor doctor Manuel Riu i Riu, professor ordinari de la facultat de Filosofia i Lletres de la nostra universitat i col·laborador de la revista «Muntanya».

Els temes tractats pels ponents i entorn dels quals es van agrupar les comunicacions són els següents: **Regles i observacions monàstiques a Catalunya,** pel Dr. Anscari M. Mundó; **El moviment canonical a Catalunya,** pel Dr. Antoni Pladevall; **L'expansió monàstica femenina a Catalunya durant els segles XII i XIII,** pel senyor Josep Piquer i Jover; **Aspectes eco-**

CRÒNICA DEL CENTRE

nòmics de la història monàstica, pel Dr. Manuel Riu i Riu, i **La cultura a Poblet dels segles XII al XVI,** per Dom. Agustí Altisent.

El Centre Excursionista de Catalunya, que com ja hem dit és una de les institucions representades a la Comissió Permanent, va estar representat pel president de la Secció de Ciències i Arts, senyor Joan-F. Cabestany i Fort, el qual és a la vegada secretari de la dita comissió. Altres socis de la nostra entitat varen assistir i prendre part a les tasques científiques del colloqui:

L'èxit d'aquest segon colloqui ha assegurat la continuïtat d'aquestes reunions. És més, la publicació de les ponències i de les comunicacions, igual que es va fer amb el primer, és la cloenda que permet esperar una fecunditat a la tasca portada a terme per aquests dos primers colloquis.

VACANCES ESTIU 70

La secció de muntanya del C.E.C. concedeix cada estiu unes bosses d'ajuda per passar les vacances al Pirineu o als Alps.

Consisteixen en quatre de 2.000 pessetes per al Pirineu i dues de 4.000 per als Alps.

Aquest any se n'ha donat dues per als Alps i sis per al Pirineu.

Això fou motivat perquè dos escaladors van presentar un projecte per als Alps, que es va considerar que no era a l'abast de les seves condicions tècniques. Aleshores, es va passar a considerar els projectes dels sollicitants per al Pirineu, i es va decidir donar sis bosses, considerant que hi havia móltes sollicituds.

Les bosses per als Alps es van donar a Josep M. Ibàñez Lledot i Xavier Pèrez Gil; i les de Pirineu a Albert Biete Solà, Ernest Martínez Marsal i Xavier Martínez Marsal, components d'una cordada, i a Lluís Marco Vidal Llorenç Pinós i Josep Casanovas Garcia.

Farem una breu ressenya de les activitats dutes a terme al Pirineu.

La primera cordada va anar a la regió d'Espingo, al Pirineu francès. Van installar el campament al Llac Saussat (a deu minuts del Refugi d'Espingo, del C.A.F.), des d'on van fer les ascensions als pics d'Espijoles per l'aresta sud-est, un intent a l'Horgade i a la cresta Cap des Hounts Secs - Petit Quayrat - Gran Quayrat.

Des del refugi del Portilló d'Oo, el Crabioulès, per l'aresta sud i la cresta dels Crabioulès, Seil de la Baquo, Tusse de Montarqué i retorn al campament al llac Saussat, des d'on un intent als Gorgs Blancs i descens fins a Bagneres de Luchon.

Espingo és una regió molt alpina, amb bona roca i caracteritzada pel seu freqüent i imprevist mal temps, generalment amb fortes boirades, que ens van obligar a desistir de diverses ascensions.

Expedició del grup Atlas a Groenlàndia

El dia 15 de desembre proppassat fou presentada públicament pel Centre la projecció d'una pellícula i de diapositives de Groenlàndia, a càrrec dels socis Josep M. Biosca, Francesc Olvera i Salvador Franco del grup Atlas, que l'estiu passat van dur a terme un viatge en aquell llunyà país, en una zona muntanyosa i aspra del sector d'Angmagssalik.

Tant l'explicació a càrrec dels mateixos autors com el material exhibit va resultar de molt d'interès per a tots els assistents a l'acte.

Dels dies 14 al 30 del mateix mes fou muntada també una exposició del material utilitzat, amb una barca inflable amb motor, una sèrie de fotografies en gran format, en blanc i negre i en color, una collecció dels mapes utilitzats durant l'expedició, un petit herbari recollit sobre el terreny i d'altres objectes diversos.

En aquell mateix número de MUNTANYA publiquem un ampli reportatge sobre l'expedició del grup Atlas a Groenlàndia.

Conferència de Pierre Deffontaines

El dia 11 de desembre, el notable geògraf Pierre Deffontaines, director honorari de l'Institut Francès de Barcelona, va fer una conferència en francès a la sala d'actes del Centre, sobre el tema «L'avenir de la Mediterranée», la qual va desvetllar molt d'interès. El dissertant hi va desenrotllar amb apassionament i vehemència el futur dels pobles de la Mediterrània. Després d'una glossa de les antigues civilitzacions que van tenir per bressol aquest mar interior i que van passar al capdavant del món antic, en va explicar les particularitats geogràfiques, especialment els deltes dels grans rius, les grans serralades que hi donen aigües, i va parlar del recursos del subsòl i de la industrialització moderna, dels avantatges de tota la conca mediterrània quant al paisatge, el sol i el turisme, i va concloure

expressant la idea que, a causa del que ell anomena l'esperit mediterrani, hereu dels humanismes grec i romà, tots els pobles d'aquesta conca han de jugar un paper principal en l'Europa i el món del futur.

Activitats de la Secció de Cinema Amateur del C.E.C. novembre-desembre 1970

El dia 2 de novembre tingué lloc una sessió dedicada a films premiats que van reflectir d'una manera especial com han de tractar-se els films de viatges i reportatges amb vistes al pròxim concurs titulat «Excursions i Reportatges».

Van ser projectades les pellícules següents: en primer lloc, **Festival ye-ye,** reportatge d'Enric Monton, filmat en una plaça de braus de la nostra ciutat amb motiu d'un festival de música moderna. Seguidament, **Europa helvètica,** film de viatge de Rafael Marcó, filmat a Suïssa. Enric Sabaté ens ensenyà una pellícula de viatge-reportatge rodada a Mallorca, titulada **En un lugar de Mallorca.** Amb motiu de les festes de Sant Fermí de Pamplona, Enric Monton ens en va ensenyar un reportatge, titulat **Fiesta.** En darrer lloc presenciàrem una pellícula de Rafel Marcó, tipus viatge-reportatge, titulada **Nubes de Bretaña,** rodada a la comarca del veí país francès. Al final de la sessió va haver-hi un interessant colloqui amb els autors, dirigit per Jesús Angulo; per absència de Rafel Marcó, va sortir la seva esposa Marisa Lerín.

Pel dia 9 de novembre estava programat un espai de nova orientació titulat «Polèmica cineística», però per raons involuntàries als nostres propòsits no es va poder celebrar tal com estava previst. Es van passar diverses pellcules, i procurarem més endavant portar a terme aquest espai.

El dijous, dia 12, tingué lloc l'habitual sessió de «Tertúlia Club» que, malgrat la pluja, va tenir una assistència extraordinària de públic. La totalitat del programa fou **Abans i després del Curset,** de Josep Pérez, pellícula en super 8 mm., color i sonoritzada. **Navegando** fou la pellícula presentada per Miquel Alvarez, també en super 8 mm., muda. Seguidament veiérem **Tic-tac,** de Victòria Vallhonrat, 8 mm. i muda. Damià Mor, membre de la Junta Directiva, ens presentà **El último cigarrillo,** en color, 8 mm. i sonoritzada. Amb el títol de **Diumenge** veiérem dues pellícules, una de Núria Erta i l'altra de Jesús Portabella, les dues en color, 8 mm. i sonoritzades. Una pellícula molt interessant fou la de Carles Peix, **Aria de Bach,** cançó filmada argumentada, en color, 8 mm. i muda. Per absència de Jesús Angulo, les pellícules foren comentades per diversos cineistes.

Interessant fou la sessió celebrada el dia 16 de novembre, dedicada a revisió de films del Concurs Nacional 1970. En aquesta ocasió ho fou per la pellícula del doctor Avellaneda **Kasumay Pere Antoine,** documental de la regió de la Baixa Casamance, al Senegal francès. Imatges de la vida de les tribus més primitives d'aquell lloc, assistint als seus ritus i festes, entre les quals podem destacar una impressionant cerimònia fúnebre. Com a complement del programa vam veure una altra interessant pellícula documental d'un viatge realitzat a Turquia, lloc on s'uneixen les cultures de dos continents. La pellícula es titula precisament **Entre dos continentes: Istambul.** El doctor Avellaneda té molta cura de les seves realitzacions, tant en l'aspecte tècnic com artístic. En destaquen la fotografia i els comentaris.

Al final de la sessió hi hagué un interessantíssim colloqui en què el doctor Avellaneda ens exposà amb tota mena de detalls diversos aspectes dels viatges realitzats per ell, especialment la filmació de la cerimònia fúnebre al Senegal. Jesús Angulo va dirigir el colloqui.

Sota el signe de «Novedades técnicas», Jesús Angulo, amb la seva proverbial saviesa, ens informà de les darreres novetats en aparells de cinema, càmares, projectors, muntatge, etc., i va exhibir material fotogràfic divers. Aquesta sessió tingué lloc el passat dia 23 de novembre.

El darrer dilluns del mes de novembre, tingué lloc la «Primera sessió dedicada a un famós cineista». En aquesta ocasió, Joan Pruna Flaqué, amb la projecció de quatre de les pellícules del nostre conegut consoci: **La gota d'aigua, El paraguas, Llama efímera** i **Don Palomo.** Amb la sala plena de públic, la sessió mantingué un elevat to de qualitat. Bé que no podia comprendre, per manca de temps, tota la producció de l'autor, sí que en les quatre pellícules que presenciàrem vam tenir una mostra, i més, dels principals temes a què es dedica des de la infantesa.

Destaquem la seva principal especialitat en

l'argument amb les seves dues famoses produccions: **El paraguas** i **Don Palomo,** aquesta darrera rodada en 1964, de tall xaplinià i, com la primera, extraordinàriament interpretada per Adelita Soriano i Xavier Ubach, dos intèrprets que de la mà del director realitzen un meritós treball. Joan Pruna ha demostrat, per la seva part, una agudesa conceptiva, un sentit de l'expressió, un domini tècnic i, sobretot, un gran sentit de l'humor, molt difícil d'expressar en qualsevol mena de cinema, realment admirables.

Els films projectats foren molt aplaudits i al final de la projecció tingué lloc un colloqui, que mantingué Josep-Jordi Queraltó, en què intervingueren molts dels assistents.

Al mes de desembre entrem amb les projeccions de qualificació dels dos concursos que organitzà simultàniament la Secció, o sia, la III Competició Fílmica per a socis del C.E.C. i el XIII Certamen d'Excursions i Reportatges. Al primer concurs sols es presentaren 8 pellícules, que obtingueren els següents premis oficials. Segona medalla: **Eliazain,** argument, de Josep M. Via; **Queralbs, vila pirenaica,** documental, de Pere Masdeu, i **Cignes,** fantasia de Jacint Duch. Tercera medalla: **El primer cigarrillo,** argumental, de Damià Mor. Mencions honorífiques: **Madrid,** documental, de Victòria Vallhonrat, i **Jocs Florals,** reportatge, de Joan Bonet i Joan Puga. Els premis de collaboració foren distribuïts de la següent manera: «Trofeu German Ramon Cortès», Paillard 16 mm. a la pellícula **Queralbs, vila pirenaica,** de Pere Masdeu, i «Trofeu Focica» a la pellícula **Cignes,** de Jacint Duch.

El jurat va ser compost per: President, Enric Sabaté; Secretari, Guillem Salvador; Vocals, Trini Capmany en representació de la Secció de Muntanya; Manuel Canals, en representació de la Secció de Fotografia; Modest Montlleó, en representació de la Secció de Ciències i Arts, i Manuel Pla, en representació de la revista «Otro Cine».

La participació en el segon concurs fou molt més nombrosa; es presentaren 25 pellícules, de les quals obtingueren premi les següents: Segona medalla, **Istambul entre dos continentes,** excursió-viatge, de Ramon Avellaneda; **Documento,** reportatge, d'Enric Sabaté. Tercera medalla: **Corpus a Tivissa,** reportatge, de Jacint Duch; **Viaje de Luxemburgo,** excursió-viatge, d'Antoni Medina; **Fantasia pirenaica,** excursió-viatge, de Francesc Puig-Corvé, i **Isla mágica,** reportatge, de Josep M.ª Monravà. Mencions honorífiques: **Documento,** d'Enric Sabaté, per la seva oportunitat; **Corpus a Tivissa,** de Jacint Duch, per la seva fotografia; **Expo-70,** de Pilar Fatjó, per la seva actualitat; **Flash italiano,** de Pere Sánchez-Borreguero, per la seva sonorització musical, i **El imperio del sol,** de Pilar Fatjó, pel seu interès geogràfic. Els premis de collaboració foren: «Trofeo German Ramon Cortés», Paillard 16 mm., a **Istambul entre dos continentes,** de Ramon Avellaneda; Paillard 8 mm. a **Documento,** d'Enric Sabaté; «Trofeo Focica» a **Expo-70,** de Pilar Fatjó.

El jurat va ésser compost per: President, Manuel Pla; Secretari, Guillem Salvador; Vocals, Trini Capmany, Manuel Canals i Modest Montlleó.

En un ambient de cordial companyonia, el passat dia 10 de desembre, a un quart d'onze de la nit, tingué lloc l'esperada sessió de «Tertúlia Club». Aquest espai, que va organitzar la Secció de Cinema Amateur del C.E.C., dirigida per Domènec Martí, cada dia va prenent més interès, i és per això que tots els cineistes amateurs, amants d'aquest art, cada vegada hi assisteixen amb més interès. Presenten les seves pellícules, les quals són comentades i criticades, amb crítica constructiva, impacients d'aprendre i rectificar les seves faltes, si és que en tenen. En aquesta sessió vam veure les pellícules següents: **Fantasía y mafia,** de Victòria Vallhonrat, un estudi de sobreimpressions realitzat en color, 8 mm., sense so. **Su gran ilusión,** de Salvador Martínez, que expressa els somnis d'una noieta al voltant de la seva gran illusió, el ballet; realitzada en 8 mm., color i sonoritzada. Una pellícula d'humor presentada pel grup Flower-Town Films fou **Delírium tremens,** també en 8 mm., color i sonoritzada, pellícula que expressa el somni d'un pastor a l'arribada en una gran ciutat. Francesc Juandó ens ensenyà una de les seves realitzacions, un viatge pels Picos de Europa, títol que adopta la pellícula i en què introdueix alguns plans d'alguns dels jardins de Barcelona. En darrer lloc es projectà **Safari,** de Jesús Portabella, pellícula en color, 8 mm., sonoritzada, documental d'una visita al zoo.

La sessió fou presenciada per nombrós públic i les pellícules foren comentades per diversos cineistes a qui Jesús Angulo cedí la paraula.

El dijous dia 17 de desembre presenciàrem una sessió de films documentals d'Amèrica, realitzats pel cineista Marià Salat, organitzada per la Secció de Cinema Amateur del C.E.C., en collaboració amb les de Ciències i Arts i Geologia. Fou una sessió interessant, en què veiérem diversos aspectes d'Amèrica. Les pellícules projectades foren **Oste americano** i **Guayana venezolana,** en color, 16 mm. i sonoritzades.

crònica

La mecanització de l'escalada

Cesare Maestri, el conegut alpinista italià, ha aconseguit d'escalar el gairebé invencible Cerro Torre, als Andes de la Patagònia.

Aquesta notícia ha posat novament d'actualitat la vella polèmica sobre els mitjans que hom pot considerar, en bona llei, lícits en escalada, polèmica que va sorgir ja fa molts anys, quan van començar a ser utilitzats els primers mitjans artificials, i que s'ha anat renovant cada cop que s'han introduït nous sistemes revolucionaris. Aquest cop, la divisió de parers ha estat motivada perquè el célebre alpinista italià ha aconseguit d'arribar al cim del difícil Cerro Torre valent-se ni més ni menys que d'una perforadora pneumàtica, accionada per un motocompressor d'explosió que pesa cosa de 50 quilos, amb la qual es pot practicar, només amb un minut, un forat a la roca on introduir una pitonissa. Aquesta operació, que abans costava vint vegades més de temps, es realitza ara sense cap esforç. La «Vespa», que així s'anomena aquest aparell, va penjada a la cintura de l'escalador i el motocompressor és hissat per mitjà de cordes i ternalets.

Segons explica Cesare Maestri, aquest nou sistema es justifica per tres factors molt importants: rapidesa, seguretat i comoditat. Tal com ja hem dit, la introducció de pitonisses, amb els mitjans que ara ja podem anomenar «clássics» exigia vint vegades més de temps. La seguretat és una conseqüència lògica d'aquesta rapidesa. Maestri explica que si l'any 1959, quan va fer el Torre junt amb Egger, haguessin pogut disposar d'aquest nou aparell, aquell dissortat escalador potser no hauria mort, car haurien reduït en una bona mesura el temps de permanència a la paret, una de les causes de la tragèdia que va costar la vida d'Egger. I la comoditat s'explica fàcilment en eximir l'escalador de la penosa tasca de burilar.

Un número de «Cavall Fort» dedicat a la muntanya

El número extraordinari de Nadal de «Cavall Fort», la popular revista per a nois i noies, era un número especial dedicat a la muntanya. Els diversos aspectes d'aquest tema, com ara la formació de les muntanyes, la seva zoologia característica, els oficis i les tradicions que hi han florit, la història de la seva conquesta, l'art d'orientar-se, així com la descripció d'una comarca muntanyosa —el Pallars—, una narració d'ambient muntanyenc i les pàgines usuals d'humor, tot dintre les característiques pròpies de la destinació de la revista, formen el conjunt d'aquest interessant número monogràfic en el qual han intervingut Carles Macià, Martí Olaya, Josep Vallverdú, Guillem d'Efak, Teresa Duran i el nostre redactor Albert Jané. Ilustren aquests treballs nombroses fotografies en blanc i negre i en color, així com diversos croquis, reproduccions de gravats antics i dibuixos originals de Madorell, Monès, P. Bayés i Llucià Navarro.

Nova via a la paret dels Diables (Montserrat)

Ha estat efectuada una nova via directa de més de 300 metres de verticalitat a la paret dels Diables, a la regió de Sant Jeroni (el Tabor), de Montserrat. Després de sis jornades alternes en les quals els escaladors van anar equipant la paret, els escaladors van esmerçar dues jornades, amb un bivac, per a l'assalt final. Aquesta escalada ha estat duta a terme per J. Sánchez, del S.A.M.E., de la Unió Excursionista de Catalunya, i Cèsar Martínez, del G.A.M., del Club Muntanyenc Barcelonès.

Avís de la redacció de «Muntanya»

A causa d'un error de l'agència distribuïdora, han estat enviats uns centenars de revistes del número anterior, desembre de 1970, amb una bossa que no és l'habitual de «Muntanya». Preguem a tots els socis, subscriptors i entitats que hagin rebut la revista per duplicat, que tinguin a bé de retornar-nos-en un exemplar al nostre estatge social, carrer de Paradís, 10, Barcelona.

...cerqueu en l'esquí el goig i l'esplai de la natura...

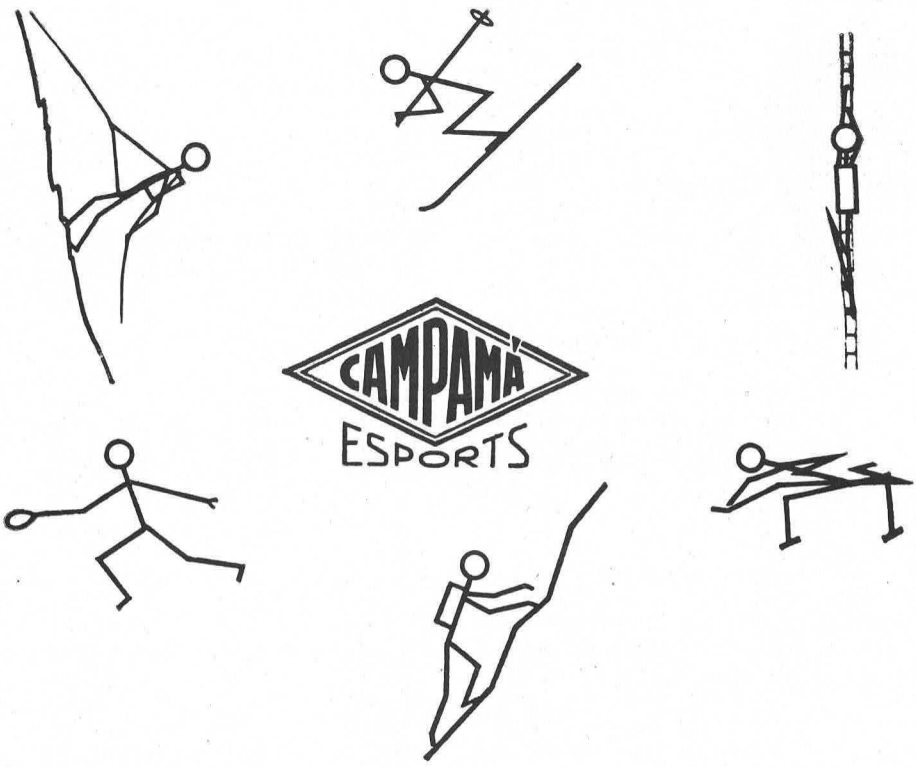

Urgell, 95 bis BARCELONA - 11 Telèfon 253 50 01

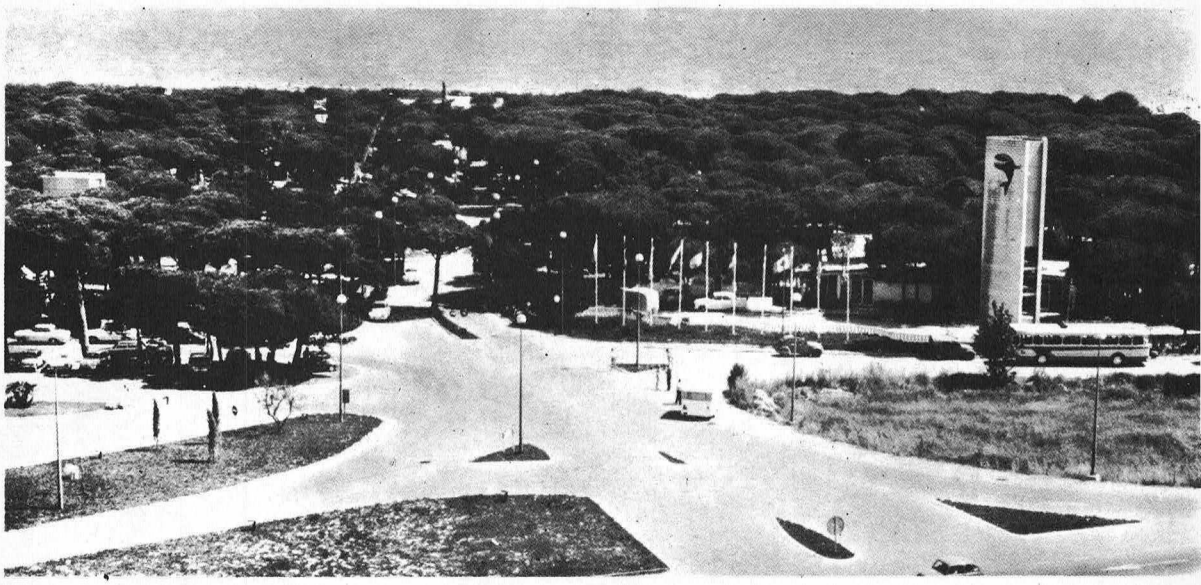

"la ballena alegre"

Camping

La Ballena Alegre

A 9 minuts de Barcelona per l'autopista de Castelldefels, el camping "LA BALLENA ALEGRE", us convida a acampar als seus boscos frondosos i a banyar-vos a les transparents aigües mediterrànies.

Així mateix i per a comoditat dels nostres clients hem instal.lat a l'interior del recinte del camping els serveis complets de bar, restaurant, serveis sanitaris, supermercat, dutxes, lavabos, assistència mèdica, parc infantil, zona esportiva, bugada i planxa i el sector comercial on podreu adquirir tots aquells articles que vulgueu.

d'EL CASERIO, me'n fio!

EL CASERIO

Per això
és el primer formatge
en porcions
d'Espanya

Pes en origen: 170 grams

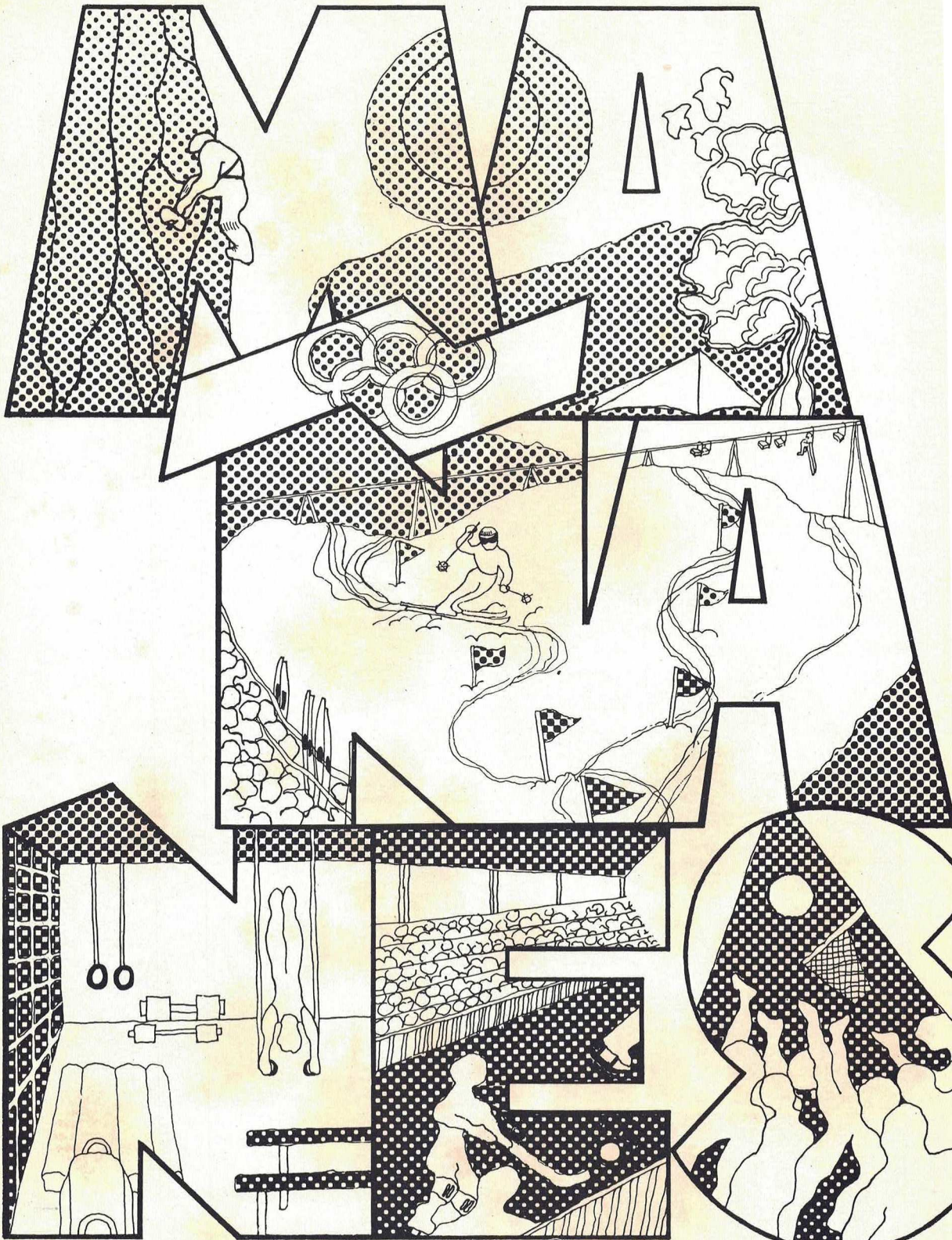

MAÑANES ESPORTS

MK

Canuda,26 T.232 07 71 Barcelona·2
Via Augusta,103, T.217 91 88 Barcelo
Bailèn,170 T.258 10 15 Barcelona·9
Prim,99 T.280 48 21 Badalona

Arribareu primer
si us equipeu...
a n'els primers

Garrillarset

ENRIC GRANADOS 122
AVINYO 8-10
P. MANUEL GIRONA 49

CAUSSET

FRATELLI GRIVEL

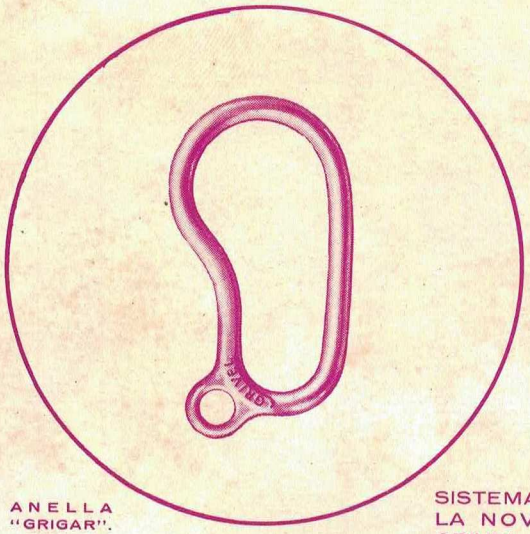

ANELLA
"GRIGAR".

SANTA EULÀLIA
ESPORTS
Passeig de Gràcia, 93 BARCELONA-8

SISTEMA D'ENCORDAMENT PERSONAL USANT LA NOVA ANELLA "GRIGAR" DELS GERMANS GRIVEL, D'ITALIA.

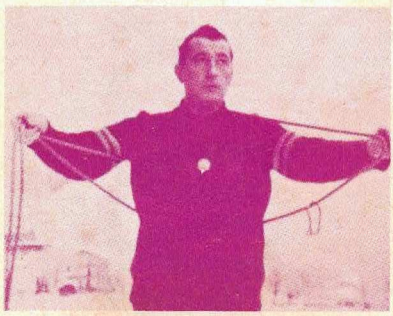

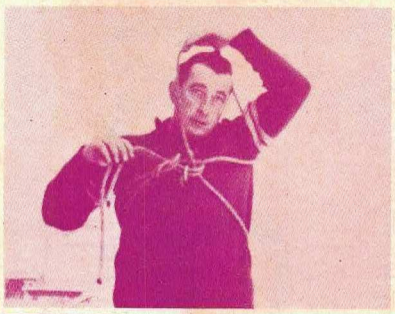

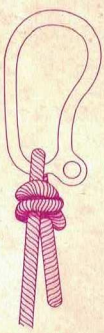

Encordament per al primer i l'últim de la cordada.

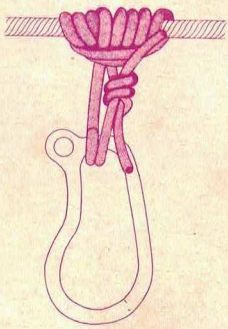

Encordament dels intermedis amb possibilitat de donar corda sense desligar-se.

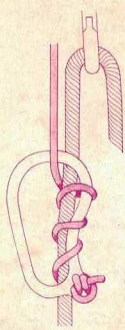

Fre i bloqueig de l'anella amb un senzill cordino.

ESTUDI SANTA EULÀLIA